

Masi Ilvesluoto

SUOMALAISEN MAATALOUSYRITTÄJÄN AKTIIVISUUS METSIEN HOIDOSSA

SUOMALAISEN MAATALOUSYRITTÄJÄN AKTIIVISUUS METSIEN HOIDOSSA

Masi Ilvesluoto
Opinnäytetyö
Kevät 2024
Maaseutuelinkeinojen tutkinto-ohjelma
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu
Maaseutuelinkeinojen tutkinto-ohjelma

Tekijä: Masi Ilvesluoto

Opinnäytetyön nimi: Suomalaisen maatalousyrittäjän aktiivisuus metsien hoidossa

Työn ohjaajat: Otto Läspä, Kalle Karttunen

Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: Kevät 2024

Sivumäärä: 53 + 6

Suomalainen maatalousyrittäjä on merkittävä, kolmanneksi suurin metsänomistajaryhmä. Voidaan ajatella, että metsä on maatilan turva. Sieltä on haettu rakennustarpeet tilan rakentamista varten ja niiden antamalla tuloilla investoitu maatalaan. Missä kunnossa ovat suomalaisen maatalousyrittäjän metsät? Kuinka aktiivinen suomalainen maatalousyrittäjä on metsien hoidossa? Mitkä asiat kannustavat aktiivisuuteen ja mitkä asiat ovat syitä passiivisuuteen? Nämä ovat tutkimuskysymyksiä, joihin tällä opinnäytetyöllä lähdettiin hakemaan vastauksia.

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää suomalaisen maatalousyrittäjän aktiivisuutta metsätaloudessa. Lisäksi tavoitteena oli selvittää, mitkä kannustaisivat aktiivisuuteen ja olivat syitä passiivisuuteen. Vastauksia näille asioille selvitettiin kyselytutkimuksen avulla. Kysely lähetettiin satunnaisotannalla valikoituneelle tuhannelle MTK:n jäsenelle. Vastausprosentiksi saatiin 15,5 %. Kyselytutkimuksen lisäksi aineistona käytettiin MTK:n syksyn 2023 Metsätutka-kyselyn tuloksia.

Kyselytutkimuksen ja syksyn 2023 Metsätutkan tuloksien mukaan voitiin päätellä, että suomalainen maatalousyrittäjä oli aktiivinen metsien hoidossa monillakin mittareilla mitattuna. Suomalaisen maatalousyrittäjän kiinnostus ja oma arvio tietämyksestä metsäomaisuuttaan kohtaan oli keskimääräisesti hyvällä tasolla, joka kertoi myös aktiivisuudesta. Lähes 90 % maatalousyrittäjistä oli tehnyt taimikonhoitoa ja reilu 80 % hakkuita omissa metsissään. Maanviljelijät korostivat metsien omistuksessa eniten puunmyyntituloja, metsän tuomaa taloudellista turvaa, puuntuotantoa ja metsänhoitotyötä. Nämä arvot ohjaavat aktiivisuuteen metsien hoidossa. Aktiivisuuteen vaikuttivat monet tekijät, kuten ikä, maatilan tuotantosuunta, koulutusaste ja tietämys omasta metsäomaisuudesta.

Suomalaista maatalousyrittäjää aktiivisuuteen metsien hoidossa kannusti parhaiten taloudelliset seikat. Lisäksi he kokivat tärkeiksi motivoijiksi tietoisuuden ja osaamisen lisäämisen sekä metsien hyvinvoinnin. Kuitenkin ylivoimainen kannustin oli taloudelliset seikat. Parhaiten suomalaisen maatalousyrittäjän saa aktivoitua metsien hoitoon nostamalla metsätalouden tukia suuremmiksi ja paremmilla puun hinnoilla. Suurin osa maatalousyrittäjistä koki, ettei ollut passiivinen metsien hoidossa. Suurin syy passiivisuuteen metsien hoidossa oli ajanpuute.

Asiasanat: maaseutuelinkeinot, maatalous, metsätalous, metsänhoito, maatilametsätalous

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree Programme in Agricultural and Rural Industries

Author: Masi Ilvesluoto

Title of thesis: Finnish Agricultural Entrepreneur's Activity in Forest Management

Supervisors: Otto Läspä, Kalle Karttunen

Term and year when the thesis was submitted: Spring 2024

Number of pages: 53 + 6

Finnish agricultural entrepreneurs represent a significant group, being the third largest forest owner group. It can be argued that forests serve as a safety net for farms. Building materials for farm construction are sourced from there, and the income generated is invested in the farm. In what condition are Finnish agricultural entrepreneurs' forests? How active are they in forest management? What factors encourage activity and what factors lead to passivity? These are research questions that this thesis set out to answer.

The objective of this thesis was to examine the activity of Finnish agricultural entrepreneurs in forestry. Additionally, the aim was to identify factors that would encourage activity and reasons for passivity. Answers to these questions were sought through a survey. The survey was sent randomly to a thousand members of MTK (The Central Union of Agricultural Producers and Forest Owners). The response rate was 15.5 %. In addition to the survey, data from MTK's autumn 2023 forest survey were used.

According to the survey and the results of the MTK's autumn 2023 forest survey, it could be concluded that Finnish agricultural entrepreneurs were active in forest management by many measures. Finnish agricultural entrepreneurs' interest in and self-assessment of knowledge about their forest assets were on average at a good level, which also indicated activity. Nearly 90 % of agricultural entrepreneurs had carried out seedling stand management, and over 80 % had conducted logging in their own forests. Farmers emphasized timber sales income, the economic security provided by forests, timber production, and forest management work the most in forest ownership. These values require activity in forest management. Many factors influenced activity, such as age, farm production line, level of education, and knowledge of one's own forest assets.

Money was the strongest motivator for Finnish agricultural entrepreneurs to be active in forest management. Additionally, they considered increasing awareness and knowledge as well as forest well-being to be important motivators. However, the overwhelming incentive was financial considerations. Finnish agricultural entrepreneurs can be best motivated to engage in forest management by increasing forestry subsidies and improving timber prices. The majority of agricultural entrepreneurs felt they were not passive in forest management. The main reason for passivity in forest management was lack of time.

Keywords: rural livelihoods, agriculture, forestry, forest management, farm forestry

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	SUOMALAINEN METSÄNOMISTAJA	8
	2.1 Yksityismetsänomistus	9
	2.2 Maatalousyrittäjä metsänomistajana	9
3	TUTKIMUKSEN TAUSTAA	11
	3.1 Tutkimuksen kohderyhmä	11
	3.2 Kyselytutkimus tutkimusmenetelmänä	11
	3.3 Kyselytutkimuksen toteutus	12
4	METSÄTUTKA-KYSELY	14
	4.1 Johdanto	14
	4.2 Aktiivi maanviljelijä Metsätutkassa	14
5	OPINNÄYTETYÖN KYSELYTUTKIMUKSEN TULOKSET	19
	5.1 Taustatiedot	19
	5.2 Metsien tila	25
	5.3 Metsätalous	29
	5.4 Tuloksen luotettavuus	32
6	JOHTOPÄÄTÖKSET	34
	6.1 Maatilan sijainti ja kasvupaikkatyyppi	34
	6.2 Vastaajien län vaikutus aktiivisuuteen metsien hoidossa	36
	6.2.1 Metsävaratietojen hankinta	37
	6.2.2 Metsänhoito- ja korjuurästit	37
	6.2.3 Tietämys metsäomaisuudesta	39
	6.3 Koulutusasteen vaikutus aktiivisuuteen metsienhoidossa	39
	6.3.1 Viivästyneet metsänhoito- ja korjuukohteet	40
	6.3.2 Tietämys metsäomaisuudesta	40
	6.4 Tilan tuotantosuunnan vaikutus aktiivisuuteen metsien hoidossa	41
	6.4.1 Toimenpiteet viimeisen kolmen vuoden aikana	42
	6.4.2 Passiivisuuden syyt metsienhoidossa	42
	6.4.3 Metsänomistuksessa korostuvat arvot	43
	6.4.4 Tietämys metsäomaisuudesta	44
	6.5 Tietämyksen vaikutus aktiivisuuteen metsien hoidossa	45
	6.6 Metsien hoitoon kannustavat asiat	47
7	YHTEENVETO	49
	LÄHTEET	52
	LIITTEET	54

1 JOHDANTO

Suomessa on 26,2 miljoonaa hehtaaria metsätalousmaata, joka on 86 % Suomen maapinta-alasta (Luke, Metsävarat). Yleisesti ottaen Suomessa hoidetaan metsiä hyvin. Sadassa vuodessa puuston vuotuinen kasvu on lähes kaksinkertaistunut. Nykypäivänä suomalaiset metsät kasvavat puuta vuodessa yli 100 miljoonaa kuutiota (kuvio 1). Metsäteollisuuden liikevaihto Suomessa on noin 33 miljardia euroa (Tilastokeskus 2023). Metsäsektori työllistää suoraan Suomessa 62 100 ihmistä (Tilastokeskus 2021). Vanhan sanonta ”Suomi elää metsästä” on siis edelleen käyttökelpoinen.

Suuri osa maatiloista omistaa metsää. Metsät ovat kuuluneet osaksi maatilakokonaisuutta aina. Sieltä on haettu puut maatilalan rakentamiseen ja polttopuut talon lämmitystä varten. Kun puhutaan maatilasta, niin mielikuva on yleensä se, että sen yhteyteen kuuluu peltojen lisäksi myös metsää. Suomalainen maatila on mielikuvissa metsien ympäröimä.

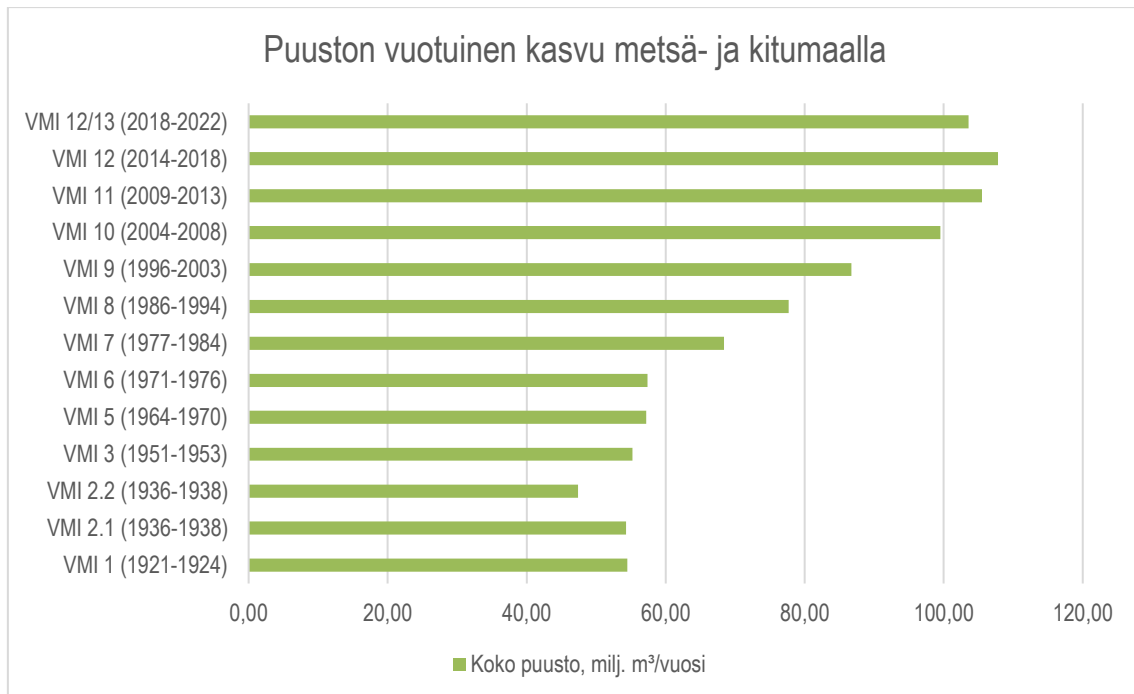
Tämän opinnäytetyön toimeksiantajana toimii Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK r.y. ”Suomi on perhemetsien maa. Suomen metsistä kaksi kolmannesta on yksityisten henkilöiden omistuksessa ja hoidossa. MTK pyrkii edistämään perhemetsätalouden kannattavuutta vaikuttamalla metsä- ja talouspolitiikkaan. Metsänhoitoyhdistys on metsänomistajien yhteenliittymä, joka palvelee jäseniään käytännön metsänhoitoasioissa ja huolehtii metsänomistajien eduista paikallisella tasolla.” (MTK.) Työ sopii MTK:n tavoitteisiin ja siitä on hyötyä järjestölle sekä sen jäsenille.

Opiskeluprojekteissa olen törmännyt tilanteisiin, joissa maatilalan metsätalous on jäänyt täysin taka-alalle, mikä on johtanut muun muassa korjuu- ja hoitorästeihin. Näillä tiloilla metsien potentiaali on jäänyt täysin hyödyntämättä. Metsissä ”makaa” rahaa, ja niiden hoitamattomuudella sitä menetetään koko ajan. Sanotaankin, että oikea-aikaisella taimikonhoidolla metsä antaa jopa 40 % enemmän tuloa harvennuksissa kuin metsä, jossa taimikonhoitoa ei ole tehty ollenkaan (mhy).

Hoidettu metsä on ilmastoteko. Mitä paremmin metsä kasvaa, sitä paremmin se sitoo hiiltä. Kasvua voidaan turvata muun muassa taimikonhoidolla, metsänlannoituksella ja harvennushakkuilla. Metsillä on tärkeä rooli hiilinieluna: vuonna 2018 Suomen metsien nettohiilinielu oli -17,5 milj.t CO₂-ekv ilman puutuotteita. (Tapio 2020.) Metsien hoitamattomuudella on siis laajempiakin haittavaikutuksia kuin vain taloudelliset tappiot metsänomistajalle.

Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää suomalaisten maatalousyrittäjien aktiivisuutta metsien hoidossa: Kuinka aktiivisia maatalousyrittäjät ovat metsätaloudessa? Millainen on maatalousyrittäjien tietämys ja kiinnostus heidän metsiänsä ja metsien hoitoa kohtaan? Näille kysymyksille lähdeään selvittämään vastauksia laatimani kyselytutkimuksen ja MTK:n syksyn 2023 Metsätutka-kyselyn tuloksien avulla.

Opinnäytetyön tavoitteena on, että kyselytutkimuksen ja MTK:n syksyn 2023 Metsätutka-kyselyn tuloksien avulla saataisiin tilannekuva suomalaisen maatalousyrittäjän metsistä ja heidän aktiivisuudestaan metsien hoidossa. Pyrkimyksenä on myös, että tulosten perusteella voitaisiin nähdä, mihin neuvonnassa kannattaisi resursseja suunnata.

KUVIO 1. Puuston vuotuinen kasvu metsä- ja kitumaalla (Luke, Metsävarat 2023).

2 SUOMALAINEN METSÄNOMISTAJA

Suomalaiset metsänomistajat voidaan jakaa viiteen ammattiasemaan: palkansaajat, maatalousyrittäjät, muut yrittäjät, eläkeläiset ja muut. Näistä suurin metsänomistajaryhmä ovat eläkeläiset, jotka omistavat 41 % yksityismetsien pinta-alasta. Toiseksi suurin yksityismetsänomistajaryhmä ovat palkansaajat ja kolmantena tulevat maatalousyrittäjät. (Kuvio 2.)

Suomalaisista metsänomistajista maatalouden harjoittajien osuus on laskenut selvästi ja asuminen tilalla on vähentynyt. Metsänomistajista enää vajaa kymmenesosa on päätoiminen maatalousyrittäjä, ja vain vähän reilu kolmasosa asuu tilallaan. Palkansaajien osuus metsänomistajista on kasvanut viime vuosikymmenellä selvästi. Kuolinpesien osuus metsätiloista on taas viime vuosikymmenen aikana laskenut. Suomalainen metsänomistaja on selvästi muuta väestöä vanhempi, keski-ikä on 62 vuotta. Naisten osuus metsänomistajista on 41 %. Metsänomistajien koulutustaso on noussut, mikä tarkoittaa sitä, että myös tulotaso on kohonnut. 2000-luvun aikana metsänomistajien tavoitteet ovat muuttuneet siten, että aineettomat tavoitteet eivät ole enää vahvistuneet. Monitavoitteisen metsänomistuksen ja virkistyskäyttäjien osuudet metsänomistajista ovat vähentyneet, tuloja ja turvaa korostavien osuus on taas noussut. (Karpinen, Hänninen & Horne 2020.)

Metsiä voidaan omistaa monella tavalla. Sopivalla metsänomistusmuodon valinnalla voidaan selkeyttää ja helpottaa metsän käyttöä esimerkiksi jakamalla vastuuta useammalle omistajalle. Metsänomistusmuodot eroavat toisistaan myös verotuksellisesti. Metsätilan omistaa yleisimmin yksi henkilö tai aviopuolisot yhdessä. Kun henkilö omistaa yksin metsätilan, hän on metsätalouden harjoittaja. Metsätiloja voidaan omistaa myös verotusyhtymän muodossa. Tällöin kaksi tai useampi henkilö omistaa yhdessä yhden tai useamman tilan. (Metsäkeskus.)

Henkilön kuollessa metsänomistus siirtyy kuolinpesälle, eli henkilöille, joilla on oikeus osallistua kuolleen henkilön omaisuuden yhteishallintoon. Tyypillisesti näitä henkilöitä ovat leski ja perilliset. Osakaskiinteistölle kuuluvaa yhteistä metsäaluetta kutsutaan yhteismetsäksi. Osakaskiinteistöjen omistajat muodostavat yhteismetsän osakaskunnan, joka huolehtii yhteismetsän toiminnan hallinnasta. (Metsäkeskus.)

Metsää voidaan omistaa myös yhtiömuotoisesti. Tällöin metsät ovat siirtyneet esimerkiksi maatalon yhtiöittämisen myötä osakeyhtiömuotoiseen metsänomistukseen. Metsän luovutuksen yhteydessä

voidaan omistusoikeus ja hallintaoikeus erottaa siten, että omistus siirtyy uudelle omistajalle, mutta hallintaoikeus jää luopujalle. (Metsäkeskus.)

2.1 Yksityismetsänomistus

Suomen metsät voidaan jakaa yksityismetsiin ja valtion metsiin. Juridisessa mielessä kaikkea muuta kuin valtion metsää voidaan pitää yksityismetsänä, sillä jo kumottua yksityismetsälakia (412/1967) sovellettiin kaikkiin muihin kuin valtion metsiin. (Tieteen termipankki 15.11.2023.) Yksityismetsillä on todella suuri merkitys Suomen metsäteollisuuden puuhuollolle: 80 % teollisuuden käyttämästä kotimaisesta raakapuusta tulee yksityismetsistä (Suomen metsätilastot 2018).

Suomen metsämaasta yksityismetsät kattavat yli 60 % ja metsätalousmaasta 52 %. Yksityismetsien suurimmat omistajaryhmät ovat yksittäiset henkilöt ja perheet. Pienemmän osan yksityismetsistä omistavat kuolinpesät ja yhtymät. (Karppinen, Hänninen & Horne 2020.)

2.2 Maatalousyrittäjä metsänomistajana

Maatalousyrittäjien osuus Suomen metsänomistajista on pudonnut vuodesta 1999 tasaisesti. Heidän osuutensa metsänomistajista on 9 % ja he omistavat yksityismetsistä 15 % (taulukko 1). Kuitenkin edelleen maatalousyrittäjät ovat metsänomistajaryhmänä kolmanneksi suurin ja näin ollen merkittävä osa suomalaisista metsänomistajista.

TAULUKKO 1. Maatalousyrittäjien osuus metsänomistajista (Karppinen, Hänninen & Horne 2020, muokattu).

	Palkansaaja	Maatalous- yrittäjä	Muu yrittäjä	Eläkeläinen	Muu	Yht.
% metsänomistajista (% metsäalasta)						
Asuinympäristö (n=6 346)						
Maaseutumainen	33 (30)	15 (24)	6 (6)	44 (38)	2 (2)	100
Taajama tai kirkonkylä	41 (41)	2 (3)	6 (8)	49 (46)	2 (2)	100
Kaupunkimainen	44 (49)	1 (1)	5 (6)	49 (42)	2 (1)	100
Omistajan ikä, vuotta (n=6 365)						
-44	80 (78)	9 (14)	7 (5)	2 (1)	3 (2)	100
45-54	73 (66)	14 (23)	7 (8)	2 (1)	3 (2)	100
55-64	57 (48)	12 (20)	10 (12)	16 (16)	5 (5)	100
65-74	9 (8)	5 (9)	3 (3)	82 (79)	0 (0)	100
75-	5 (3)	5 (9)	2 (3)	89 (85)	0 (0)	100
Omistajan sukupuoli (n=6 274)						
Mies	37 (36)	10 (17)	6 (7)	45 (39)	2 (1)	100
Nainen	39 (41)	4 (6)	4 (3)	50 (46)	3 (4)	100
Metsäala, ha (n=6 469)						
5-9,9	34 (34)	3 (3)	7 (7)	54 (54)	2 (2)	100
10-19,9	37 (37)	4 (4)	5 (5)	52 (52)	1 (1)	100
20-49,9	38 (38)	8 (8)	5 (5)	46 (46)	2 (2)	100
50-99,9	40 (39)	14 (15)	5 (5)	39 (40)	2 (2)	100
100-	35 (34)	19 (20)	7 (8)	37 (36)	2 (2)	100
Tilan hallinta (n=6 471)						
Perheomistus	36 (36)	10 (18)	6 (6)	47 (39)	2 (1)	100
Yhtymä	47 (40)	7 (10)	6 (7)	39 (41)	2 (2)	100
Kuolinpesä	33 (34)	3 (2)	6 (9)	55 (51)	4 (4)	100
Tavoiteryhmä (n=6 012)						
Monitavoitteiset	37 (35)	13 (20)	6 (5)	42 (38)	2 (2)	100
Virkistyskäyttäjät	37 (40)	2 (2)	5 (5)	54 (50)	2 (3)	100
Metsässä tekevät	40 (36)	10 (16)	7 (9)	40 (37)	3 (3)	100
Turvaa ja tuloja korostavat	41 (41)	11 (16)	6 (7)	40 (35)	2 (1)	100
Epätietoiset	38 (40)	4 (6)	5 (4)	52 (49)	1 (2)	100
Kaikki (n=6 471)	37 (37)	9 (15)	6 (6)	47 (41)	2 (2)	100

3 TUTKIMUKSEN TAUSTAA

Suomalaisen maatalon yhteyteen kuuluu usein metsätiloja, ovathan maatalousyrittäjät kolmanneksi suurin metsänomistajaryhmä. Tunnistaako suomalainen maatalousyrittäjä metsätilojensa potentiaalini ja käyttääkö hän niitä hyödyksi? Mikä on näiden metsien tila? Miten aktiivisia maanviljelijät ovat metsätaloudessa? Mitkä ovat syitä passiivisuuteen metsien hoidossa? Tällaisiin kysymyksiin lähdetään hakemaan vastauksia kyselytutkimuksen ja Metsätutkan avulla.

Metsät voidaan nähdä maatalon turvana. Maatalouden investointeja suunniteltaessa pankkilainan lisäksi tai sijasta raha voitaisiin lainata metsätalouden puolelta esimerkiksi harvennus- tai korjuutuloista. Tämä tarkoittaisi sitä, että pankkilainaa ei tarvitsisi ottaa välttämättä ollenkaan. Jotta metsän arvo ei kuitenkaan heikkenisi, tulisi "laina" maksaa takaisin esimerkiksi rahoittamalla metsän uudistamista maatalouden tuloilla. Tilan maataloutta voitaisiin siis kehittää metsätalouden tuloilla ja metsätaloutta maatalouden tuloilla, tämä edesauttaisi tilakokonaisuuden kehittymistä. (Keskinen 2021.)

3.1 Tutkimuksen kohderyhmä

Tutkimuksen kohderyhmänä on suomalainen maatalousyrittäjä. Maatalousyrittäjällä tässä opinnäytetyössä tarkoitetaan MTK:n jäsenrekisterissä olevaa henkilöä, joka on ilmoittanut olevansa maatalousyrittäjä. Maataloudella tarkoitetaan taas elinkeinoa, joka sisältää maanviljelyn ja karjanhoidon sekä laajemmin myös metsän- ja puutarhanhoidon (Kielitoimiston sanakirja 2022).

3.2 Kyselytutkimus tutkimusmenetelmänä

"Kyselytutkimuksessa tutkija esittää vastaajalle kysymyksiä kyselylomakkeen välityksellä. Kyselylomake on mittausväline, jonka sovellusalue ulottuu yhteiskunta- ja käyttäytymistieteellisestä tutkimuksesta mielipidetiedusteluihin, katukyselyihin, soveltuvuustesteihin ja palautemittauksiin." (Vehkalahti 2014.)

Kyselytutkimuksen haasteena on se, miten saadaan vastaaja vastaamaan kaikkiin kysymyksiin luotettavasti. Kyselytutkimuksen tulisi olla selkeä, terävä ja napakka, sellainen, johon olisi helppo

vastata. Kyselytutkimuksen kysymyksien laatimiseen on siis syytä käyttää aikaa ja luetuttaa se myös ulkopuolisilla ihmisillä ennen sen lähettämistä vastaajille.

Jotta kyselytutkimus on luotettava, täytyy nämä kolme asiaa olla kunnossa: 1. Luotettava mittausmenetelmä 2. Oikeat menetelmävalinnat 3. Onnistunut otanta. Mittaamisen luotettavuutta heikentävät heikko validiteetti ja heikko reliabiliteetti. Kun kyselytutkimuksen kysymykset eivät mittaa sitä asiaa, mitä niiden on tarkoitus mitata, niin silloin kyselytutkimuksen validiteetti on heikko. Kyselytutkimuksen reliabiliteettiä heikentää taas se, kun vastauksissa esiintyy virheitä. Näitä virheitä ovat esimerkiksi: vastaajat ymmärtävät kysymykset eri tavoilla, kaikki vastaajat eivät vastaa rehellisesti, vastaus kirjataan vahingossa väärin tai vastaukset vaihtelevat erilaisten tekijöiden, kuten vastaajan mielentilan tai vuorokauden ajan mukaan. Reliabiliteetti ja validiteetti ovat sidoksissa toisiinsa. Kun tutkimuksen reliabiliteetti on heikko, niin myös validiteetti on heikko, sillä virheellisillä vastauksilla ei voida mitata luotettavasti sitä, mitä on tarkoitus mitata. (Taanila 2019.)

Oikeilla menetelmävalinnoilla voidaan kyselytutkimuksen virheitä minimoida. Luotettavuutta heikentävät virheelliset menetelmävalinnat tai esimerkiksi laskuvirheet. Jotta tämän vaiheen virheet voidaan välttää, täytyy tilastollisten menetelmien olla hallussa ja työskentelyn huolellista. (Taanila 2019.)

Onnistunut otanta on myös luotettavan kyselytutkimuksen yksi peruspilareista. Onnistunutta otantaa voivat uhata ainakin nämä tekijät: peittovirhe, otantamenetelmä, otantavirhe ja kato. Peittovirhe tarkoittaa otantakehikosta seuraavaa virhettä: otantakehikko ei sisälläkään koko perusjoukkoa tai otantakehikkoon kuuluu perusjoukkoon kuulumattomia. Kun otantamenetelmänä on jokin muu kuin arvonta tai systemaattinen otanta, voi tästä seurata vino otos, joka ei vastaa perusjoukkoa. Otantavirheellä tarkoitetaan vaihtelua, jossa otoksen kokoonpano vaihtelee otoksesta toiseen. Mitä suurempi otos on, sitä pienempi otantavirhe on. Kyselytutkimusten vastausprosentit ovat usein alhaisia, mikä tarkoittaa katoa. Kato voi aiheuttaa myös merkittävän virheen tuloksiin. (Taanila 2019.)

3.3 Kyselytutkimuksen toteutus

Kysely tuotettiin Webropol-sovelluksen avulla. Kysymykset tehtiin ensiksi valmiiksi Word-pohjalle ja ne hyväksyttiin opinnäytetyön ohjaajalla sekä MTK:lla. Kun kysymykset olivat valmiita, MTK

hoiti kyselyn levittämisen Webropolin kautta. MTK ei siis luovuttanut yhteystietoja opinnäytetyön tekijälle, vaan huolehti kyselyn lähettämisen jäsenilleen ja tulosten välittämisen opinnäytetyön tekijälle. Kyselyyn valittiin metsää omistavia maatalousyrittäjiä, joiden sähköpostit oli poimittu satunnaisotannalla Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliiton MTK:n jäsenrekisteristä. Otantana oli 1000 maatalousyrittäjää, ja tavoitteena oli saada vähintään 100 vastaajaa eli 10 %:n vastausprosentti.

Kyselyllä lähdettiin selvittämään maatalousyrittäjien metsäomaisuuden tilannekuvaa ja aktiivisuutta metsien hoidossa. Vastaukset käsiteltiin luottamuksellisesti, eivätkä yksittäiset vastaajat ja vastaukset erottuneet kokonaisuudesta. Kyselyssä kysyttiin tilan sijaintia postinumeron tarkkuudella, jotta voitiin nähdä aluekohtaisia eroja.

Kysely lähetettiin otantajoukolle 23.2.2024. Viimeinen vastauspäivä oli 15.3.2024. Vastausaikaa oli siis kolme viikkoa. Muistutus kyselystä lähetettiin viikon kuluttua ja lisäaikaa annettiin viikko vielä viimeisen vastauspäivän jälkeen myöhäisille vastaajille. Kun tulokset saapuivat, alkoi tuloksen analysointi, josta voitiin lopulta tehdä johtopäätökset.

4 METSÄTUTKA-KYSELY

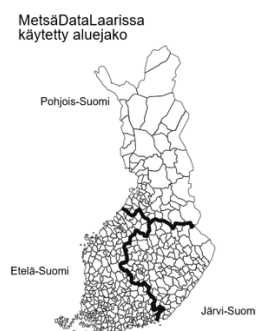
4.1 Johdanto

Metsätutka-kysely on MTK:n kaksi kertaa vuodessa toteuttama kysely suomalaisille metsänomistajille. Kyselyssä selvitetään muun muassa metsänomistajien puunmyyntiaikomuksia, puukaupan palveluiden tarvetta, tyytyväisyyttä puun hintatasoon ja -kehitykseen sekä metsänhoitoyhdistykseen. Lisäksi kyselyssä selvitetään metsänomistajan metsänomistukseen liittyviä tavoitteita ja toimintaa. Syksyn 2023 kyselyn suoritti Kantar TNS Agri Oy. Tutkimus toteutettiin puhelimitse 31.8.–14.9.2023. Tutkimukseen haastateltiin 552 suomalaista metsänomistajaa (kuvio 2).

Tutkimusaineiston rakenne

	OTOS kpl	Painotettu %
YHTEENSÄ	552	100
AMMATTIASEMA		
Aktiivi maanviljelijä	54	12
Palkansaaja	130	35
Yrittäjä tai liikkeenharjoittaja	53	6
Eläkeläinen	304	45
SUKUPUOLI		
Mies	442	79
Nainen	110	21
IKÄ (keski-ikä 61 vuotta)		
Alle 45-vuotias	46	12
46-59-vuotias	127	31
Yli 60-vuotias	379	57
METSÄALA (keskipinta-ala 50,0 ha)		
< 19 ha	150	30
20-49 ha	172	38
50-99 ha	128	20
Yli 100 ha	102	12

	OTOS kpl	Painotettu %
METSÄN SIJAINTI (katso oheinen kartta aluejaosta)		
Etelä-Suomi	217	46
Järvi-Suomi	216	32
Pohjois-Suomi	116	22

KUVIO 2. Metsätutka-kyselyn tutkimusaineiston rakenne (DataLaari Metsätutka, syksy 2023 - Kantar Agri).

4.2 Aktiivi maanviljelijä Metsätutkassa

Metsätutka-kyselyssä aktiivi maanviljelijöiden otos oli 54 kpl, joka oli 12 % kokonaisotoksesta. 82 % kyselyyn vastanneista maanviljelijöistä oli miehiä ja keskimääräinen ikä oli 53 vuotta. Kyselyyn vastanneiden maanviljelijöiden metsien kokonaispinta-ala oli keskimäärin 85,91 hehtaaria. Suurin

osa maanviljelijöistä (66 %) vastasi myyvän puuta metsistään vähintään joka neljäs vuosi. Tästä joukosta 28 % vastasi myyvän puuta lähes joka vuosi. 82 % maanviljelijä-metsänomistajista kuului metsänhoitoyhdistykseen.

Syksyn Metsätutka-kyselyn mukaan maanviljelijöistä 37 % oli myynyt puuta metsistään syksyllä 2023 (kaikista vastaajista 25 %). 15 % maanviljelijöistä aikoi varmuudella myydä puuta vielä loppuvuoden 2023 aikana. Vuoden 2024 aikana 25 % maanviljelijöistä aikoi varmuudella myydä puuta. Päätehakkuista viimeisen kymmenen vuoden aikana oli tehnyt 43 % maanviljelijöistä (kaikista vastaajista 25 %). Suurin puukaupan ostajataho maanviljelijöiltä oli itsenäiset sahat 29 %:n osuudellaan. 60 % maanviljelijöiden puukaupoista tehtiin sopimalla yksittäisestä kaupasta metsäyhtiön kanssa.

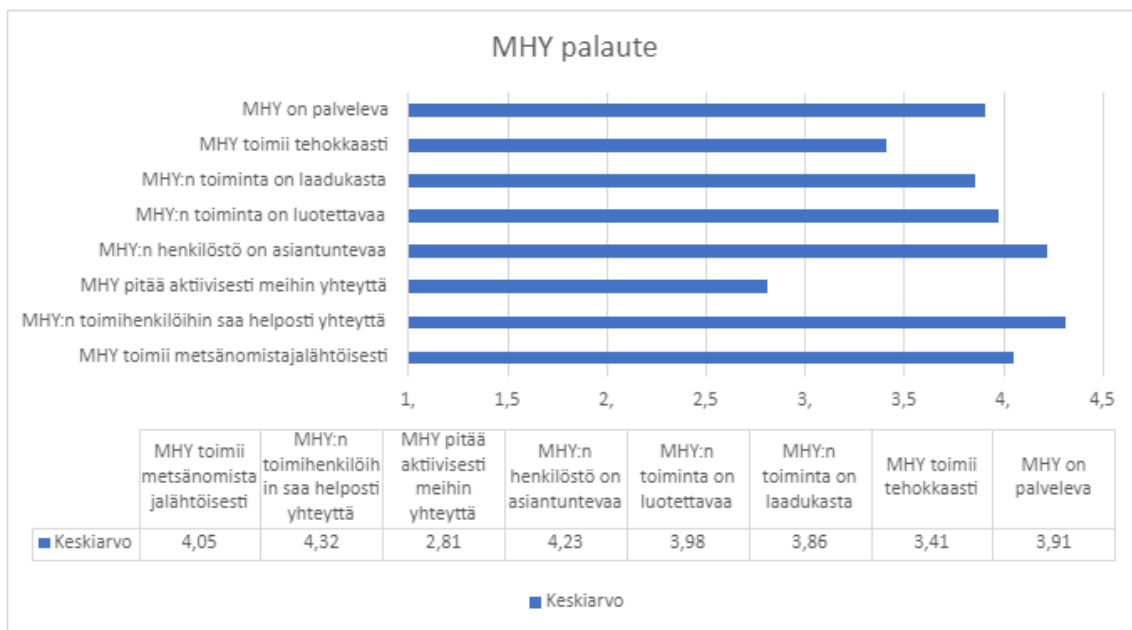
Vuonna 2024 46 % maanviljelijöistä aikoi myydä puuta ennakkosuunnitelmien mukaisesti: 25 % vastaajista aikoi varmasti myydä puuta (kaikista vastaajista 10 %) ja 27 % luultavasti (21 % kaikista vastaajista). Tukkipuun hinnan odotettiin laskevan seuraavan 12 kuukauden aikana ja kuitupuun hinnan säilyvän entisellään. Maanviljelijöistä 49 % aikoi tarjota markkinoille energiapuuta seuraavan 12 kuukauden aikana (28 % kaikista vastaajista). 57 % maanviljelijöistä uskoi energiapuun hintatason pysyvän samana seuraavan 12 kuukauden aikana (40 % kaikista vastaajista). Puunmyyntiaikomuksiin koettiin vaikuttavan pääasiassa hintataso, rahan tarve sekä metsänhoidolliset syyt tai metsäsuunnitelman esitys.

Maanviljelijöistä 43 % on käyttänyt viimeisen kolmen vuoden aikana metsänhoitoyhdistyksen puukaupallisia palveluita (kaikista vastaajista 37 %). 98 % maanviljelijöistä ei ollut tehnyt pitkäjänteistä palvelusopimusta metsänhoitoyhdistyksen kanssa (kaikista vastaajista 90 %). Maanviljelijöistä 45 % arvioi tuntevansa metsänhoitoyhdistyksen tarjoamat palvelut erittäin hyvin (kaikista vastaajista 26 %) ja 49 % koki tuntevansa palvelut kohtuullisen hyvin (kaikista vastaajista 59 %).

Maanviljelijät arvioivat kyselyssä asteikolla 1–5 (1 ei lainkaan samaa mieltä, 5 erittäin samaa mieltä) metsänhoitoyhdistyksen toimintaa (kuvio 3). Keskiarvolla 4,05 arvioitiin metsänhoitoyhdistyksen toimivan metsänomistajalähtöisesti. Samalla asteikolla maanviljelijät arvioivat 4,32:n keskiarvolla metsänhoitoyhdistyksen toimihenkilöiden saavutettavuuden. Maanviljelijät arvioivat metsänhoitoyhdistyksen aktiivisen yhteydenpidon keskiarvolla 2,81. Maanviljelijöiden antama keskiarvo metsänhoitoyhdistyksen henkilöstön asiantuntevuudesta oli 4,23. Metsänhoitoyhdistyksen

toiminnan luotettavuus arvioitiin taas 3,98:n keskiarvolla. Toiminnan laadukkuutta arvioitiin metsänomistajien keskuudessa keskiarvolla 3,86 ja tehokkuutta keskiarvolla 3,41 sekä palvelevuutta keskiarvolla 3,91.

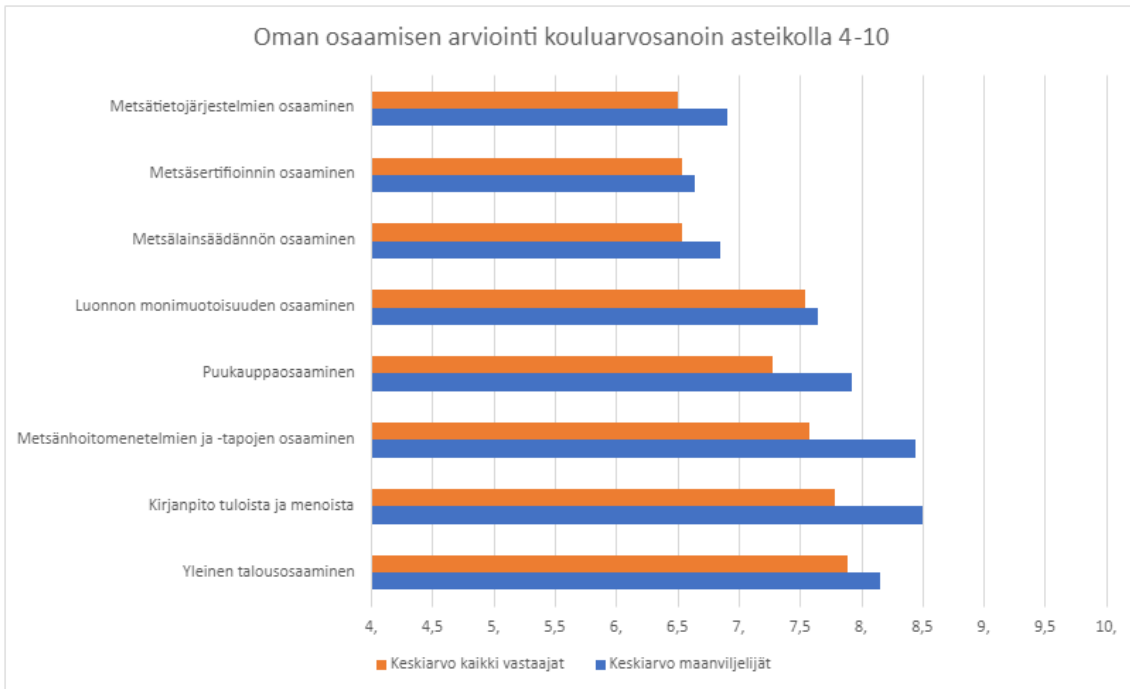
44 % maanviljelijöistä suosittelisi metsänhoitoyhdistyksen puukaupallisia palveluita toisille metsänomistajille. Metsänhoitoyhdistys saa kohtuullisen hyvän arvosanan maanviljelijöiden keskuudessa. Ainoastaan metsänhoitoyhdistyksen yhteydenpidon aktiivisuutta ei koeta erityisen hyväksi.

KUVIO 3. Metsänhoitoyhdistys palaute.

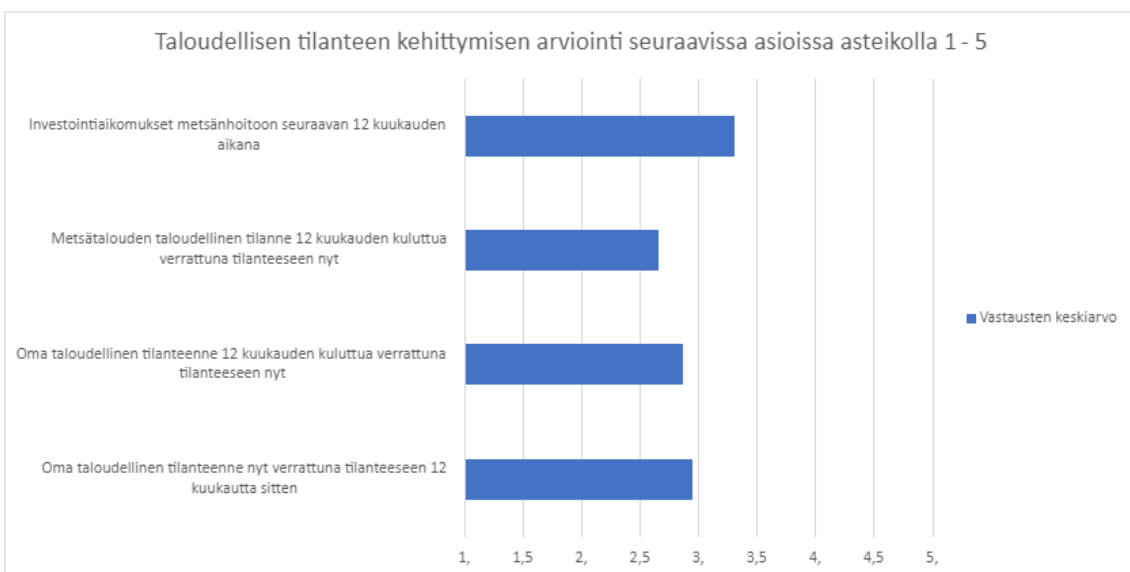
Maanviljelijöistä 66 %:lla oli tavoitteita metsänomistukselle (kaikista vastaajista 55 %:lla). Maanviljelijöistä 55 %:lle korostuivat erityisesti metsänhoitotyöt ja tulojen saanti sekä ulkoilu ja luonnonantimet tai metsästys (42 %:lla kaikista vastaajista). 67 % maanviljelijöistä ei käyttänyt viimeisimmän puukaupan teossa sähköisiä palveluita, kuitenkin 28 % niitä käytti.

Metsätutka-kyselyssä maanviljelijät arvioivat omaa osaamistaan kouluarvosanoin asteikolla 4–10 erilaisissa metsätalouden osa-alueissa (kuvio 4). Heikoimmaksi osaaminen koettiin metsäsertifiointissa 6,64:n keskiarvolla. Myös metsälainsäädännön ja -tietojärjestelmän osaaminen koettiin heikommaksi verrattuna muihin osaamisalueisiin. Yleisesti ottaen osaaminen koettiin hyväksi. Erityisesti kirjanpito tuloista ja menoista koettiin osattavan hyvin, sillä vastausten keskiarvoksi saatiin 8,5. Maanviljelijät kokivat nämä osaamisalueet keskimäärin tärkeiksi kestävä metsätalouden kannalta.

KUVIO 4. Aktiivimaanviljelijöiden oman osaamisen arviointi metsätaloudessa verrattuna kaikki vastaajat.

Maanviljelijät arvioivat kyselyssä myös taloudellisen tilanteen kehittymistä tulevaisuudessa. Arviointi suoritettiin asteikolla 1–5, jossa 1 oli paljon huonompi, 2 jonkin verran huonompi, 3 samanlainen, 4 jonkin verran parempi ja 5 paljon parempi. Pääasiassa maanviljelijät näkivät taloudellisen tilanteen olevan samanlainen 12 kuukauden päästä. (Kuvio 5.) Kyselyn mukaan maanviljelijät eivät siis odota taloudellisen tilanteen romahtamista seuraavan vuoden aikana.

KUVIO 5. Arvio taloudellisen tilanteen kehittymisestä seuraavan 12 kuukauden aikana.

Maanviljelijät eivät katsoneet tulevaisuuden olevan taloudellisesti ainakaan huonompi. Suurimmalle osalle maanviljelijöistä metsänomistuksessa korostuivat metsänhoitotyöt ja tulojen saanti sekä ulkoilu ja luonnonantimet ja/tai metsästys. Voidaan siis päätellä, että suomalaiselle maanviljelijälle on tärkeää, että metsät ovat hyvässä kasvukunnossa, jotta metsätuloja saadaan. Suomalainen maanviljelijä näkee metsätalouden tulevaisuuden kohtuullisen valoisana.

Metsätutka-kyselyn mukaan maanviljelijät ovat aktiivisia metsätaloudessa. He ovat kiinnostuneita metsiensä kunnosta ja heidän metsätaloulosaamisensa on hyvällä tasolla. Maanviljelijät olivat puukaupassa vuonna 2023 keskiarvoa aktiivisempia. Myös tulevaisuudessa maanviljelijät ovat vastausten mukaan aktiivisempia puunmyynnissä verrattuna kaikkien vastaajien keskiarvoon. Maanviljelijät arvioivat tietämyksensä kaikilla osa-alueilla keskiarvoa paremmaksi. Voidaan tehdä johtopäätös, että syksyn Metsätutkan mukaan suomalainen maanviljelijä on keskiarvometsänomistajaa aktiivisempi metsätaloudessa.

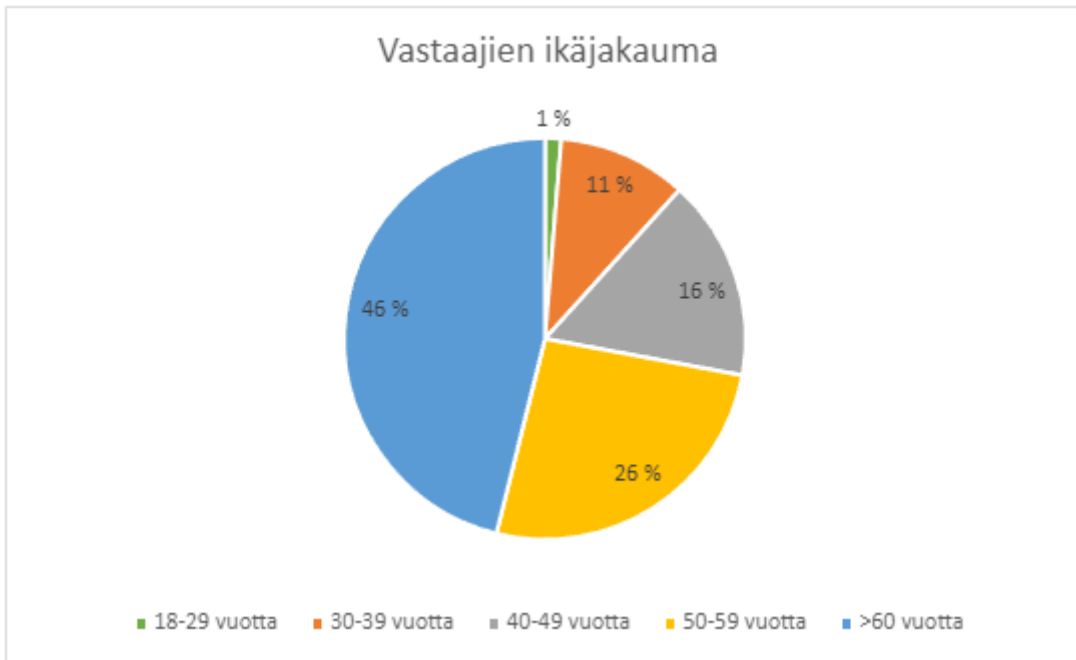
5 OPINNÄYTETYÖN KYSELYTUTKIMUKSEN TULOKSET

Kysely lähetettiin tuhannelle maatalousyrittäjälle, jotka poimittiin satunnaisotannalla Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliiton MTK:n jäsenrekisteristä. Otannaksi kyselyyn saatiin 155 henkilöä, joka tarkoittaa vastausprosenttina 15,5 %. Tavoitteeseen (vähintään 10 %) päästiin otannan kanalta.

5.1 Taustatiedot

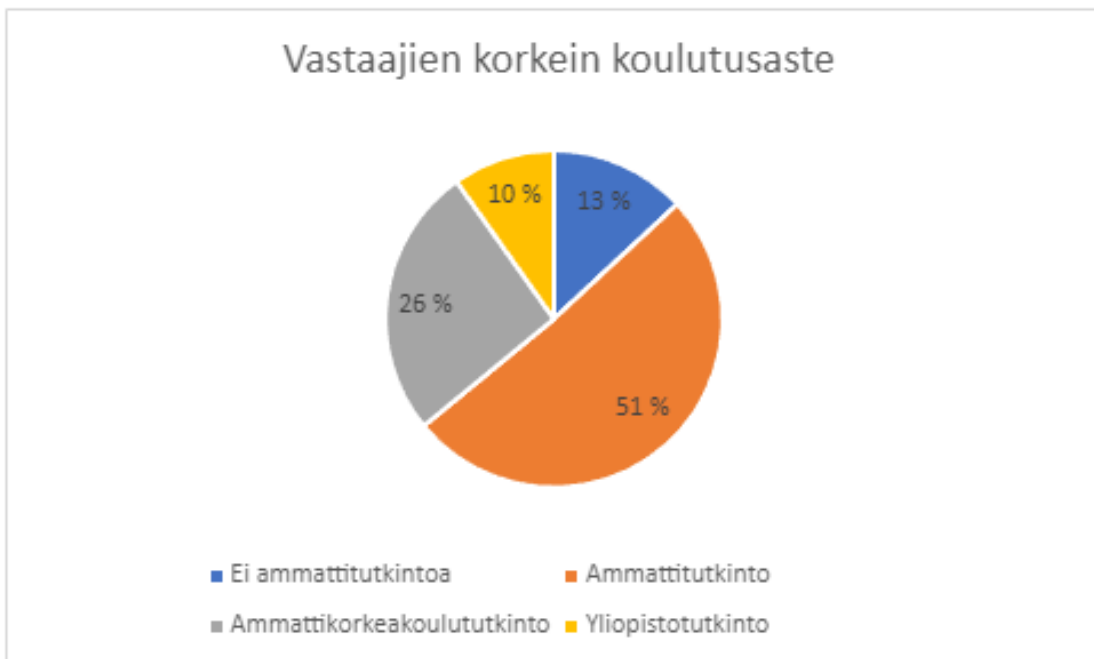
Kyselyssä selvitettiin maatalousyrittäjän ja maatilan taustatietoja. Taustatietoihin kuuluivat vastaajan ikä, vastaajan korkein koulutusaste, maatilan sijainti, maatilan päätuotantosuunta, omistajana korostamat asiat metsänomistuksessa, kiinnostus ja tietämys omasta metsäomaisuudesta sekä metsänhoitoyhdistyksen jäsenyys ja sen palveluiden tuntemus. Taustatietojen avulla voidaan tehdä johtopäätöksiä taustojen vaikutuksista tulokseen.

Kyselyssä kysyttiin ikää siten, että vastausvaihtoehtoina oli 18–29 vuotta, 30–39 vuotta, 40–49 vuotta, 50–59 vuotta ja yli 60 vuotta. Suurin ikäluokka oli yli 60 vuotta 46 %:n osuudellaan. (Kuvio 6.) Voidaan siis todeta, että suomalainen metsää omistava maatalousyrittäjä on muuta väestöä ikääntyneempi. Kysymyksen tarkoituksena oli se, että johtopäätöksiä tehdessä voidaan vertailla eri ikäryhmien toimintaa metsätaloudessa.

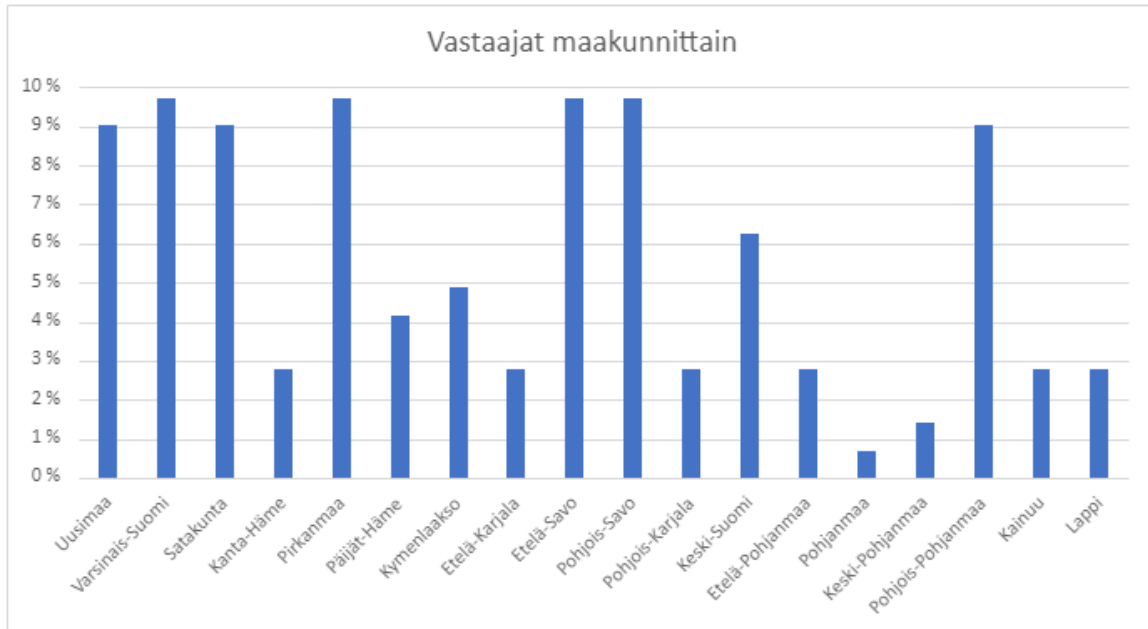
KUVIO 6. Vastaajien ikäjakauma.

Kyselyssä selvitettiin myös vastaajien korkeinta koulutusastetta. Vastausvaihtoehtoina kysymyksessä oli ”ei ammattitutkinto”, ”ammattitutkinto”, ”ammattikorkeakoulututkinto” ja ”yliopistotutkinto”. Yli puolella vastaajista korkein koulutusaste oli ammattitutkinto ja noin neljänneksellä ammattikorkeakoulututkinto. (Kuvio 7.) Tarkoituksena oli, että tämä kysymys antaisi vastauksia, joista voitaisiin päätellä koulutusasteen merkitystä metsätalouden harjoittamisessa.

KUVIO 7. Vastaajien korkein koulutusaste.

Maatilan sijaintia kyselyssä kysyttiin postinumeron tarkkuudella, jotta voitaisiin löytää maakunta-kohtaisia eroja. Otantajoukko painottui Etelä-Suomen alueelle poikkeuksena kuitenkin Pohjois-Pohjanmaa, josta saatiin myös hyvä otanta. (Kuvio 8.)

KUVIO 8. Vastaajat maakunnittain.

Kyselyssä kysyttiin maatalan päätuotantosuuntaa. Vastauksissa painottuivat selvästi kasvinviljelytilat 79 %:n osuudellaan (kuvio 9). Tätä dominanssia voi selittää se, että otantajoukko painottui Etelä-Suomeen, jossa kasvukauden pituuden takia kasvinviljelytiloja on enemmän kuin Pohjois-Suomessa. Kysymyksen tarkoitus oli, että voitaisiin löytää tuotantosuuntaakohtaisia eroja aktiivisuudessa metsätalouteen liittyen.

KUVIO 9. Maatilojen tuotantosuunnat.

Kyselyssä tiedusteltiin maatalousyrittäjiltä, mitä he korostavat metsänomistuksessa. Vastajan tuli merkitä, miten korostaa annettuja arvoja. Asteikkona oli "en lainkaan", "melko vähän", "melko paljon" tai "erittäin paljon". (Taulukko 2.) Kysymyksen tarkoituksena oli saada kuva siitä, miten arvot vaikuttavat aktiivisuuteen metsätaloudessa. Eniten korostuivat puunmyyntitulot, metsän taloudellinen turva, puuntuotanto ja metsänhoitotyöt.

TAULUKKO 2. Mitä maatalousyrittäjä korostaa metsänomistuksessa.

	En lain- kaan	Melko vähän	Melko paljon	Erittäin paljon	Keskiarvo	Mediaani
Puunmyyntitulot	1,9 %	19,4 %	51,6 %	27,1 %	3,0	3,0
Metsä sijoituskohteena	5,8 %	42,2 %	37,7 %	14,3 %	2,6	3,0
Metsän taloudelli- nen turva	0,6 %	27,9 %	44,2 %	27,3 %	3,0	3,0
Puuntuotanto	0,0 %	20,1 %	54,6 %	25,3 %	3,1	3,0
Metsänhoitotyöt	0,7 %	17,6 %	54,2 %	27,5 %	3,1	3,0
Metsän virkistysarvot	0,0 %	27,9 %	50,7 %	21,4 %	2,9	3,0
Metsän maisema-arvot	1,3 %	24,0 %	56,5 %	18,2 %	2,9	3,0
Metsäluonnon monimuo- toisuus	2,6 %	23,7 %	59,2 %	14,5 %	2,9	3,0
Metsän suojeluarvot	12,4 %	49,0 %	32,0 %	6,6 %	2,3	2,0
Yhteensä	2,8 %	28,0 %	49,0 %	20,2 %	2,9	3,0

Kyselyssä pyydettiin maatalousyrittäjiä arvioimaan kiinnostuneisuutta ja tietämystä omasta metsäomaisuudesta. Kiinnostuneisuutta pyydettiin arvioimaan asteikolla 1–5, jossa 1 tarkoitti, että ei kiinnostusta ja 5 kiinnostaa paljon. Tietämystä pyydettiin arvioimaan myös 1–5 asteikolla (1= huono, 5= erittäin hyvä). Maatalousyrittäjät olivat kiinnostuneita metsäomaisuudestaan, minkä kertoo 4,4 keskiarvo (taulukko 3). Tietämys omasta metsäomaisuudesta arvioitiin myös korkealle 4,1:n keskiarvolla (taulukko 4). Näiden kysymyksien tarkoituksena oli saada kuva siitä, millaiseksi vastaaja kokee oman kiinnostuneisuutensa sekä tietämyksensä metsäomaisuudestaan ja mikä on näiden merkitys aktiivisuuteen metsien hoidossa.

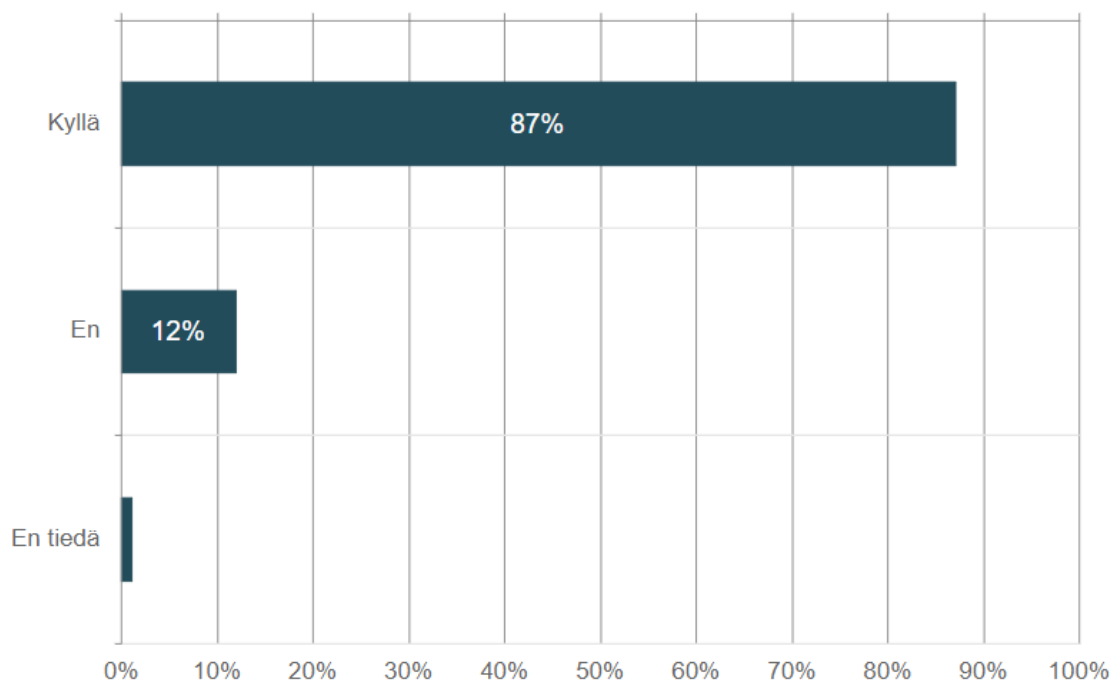
TAULUKKO 3. Kiinnostuneisuus omasta metsäomaisuudesta asteikolla 1–5 (1= ei kiinnostusta, 5= kiinnostaa paljon).

Minimiarvo	Maksimiarvo	Keskiarvo	Mediaani
3,0	5,0	4,4	4,0

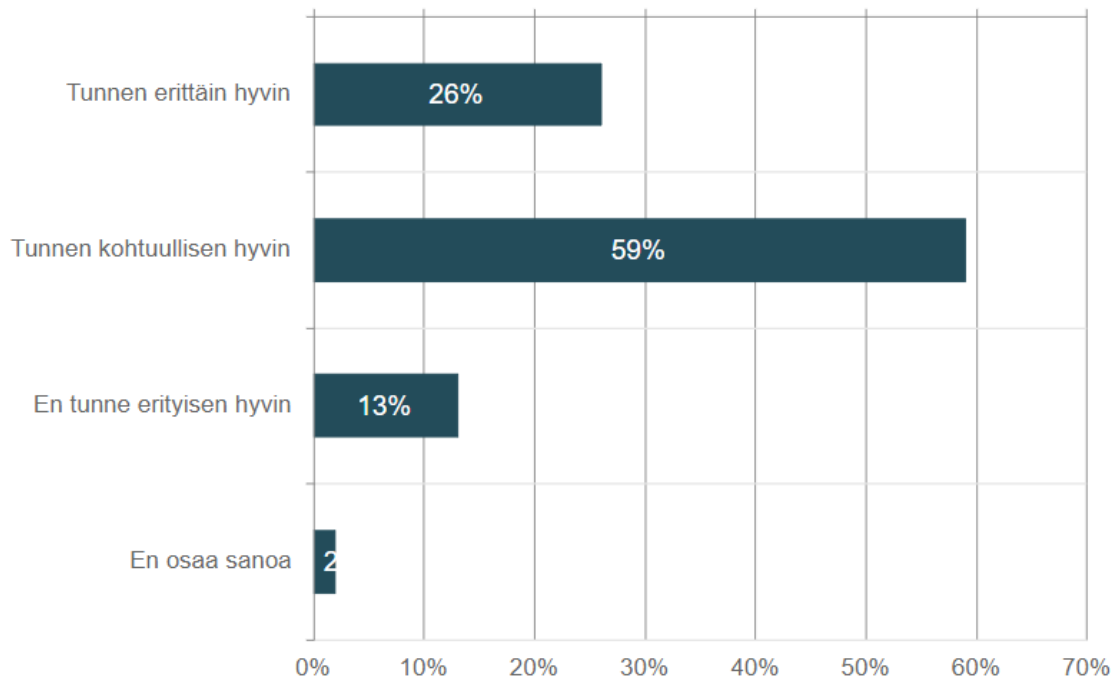
TAULUKKO 4. Tietämys omasta metsäomaisuudesta asteikolla 1–5 (1= huono, 5= erittäin hyvä).

Minimiarvo	Maksimiarvo	Keskiarvo	Mediaani
2,0	5,0	4,1	4,0

Kyselyyn vastanneista 87 % oli metsänhoitoyhdistyksen jäseniä (kuvio 10). Metsänhoitoyhdistyksen palvelut tunnettiin hyvin, sillä yhteensä 75 % vastanneista tunsivat palvelut joko erittäin hyvin tai kohtuullisen hyvin (kuvio 11). Kysymyksen tarkoitus oli, että voitaisiin arvioida metsänhoitoyhdistyksen jäsenyyden merkitystä aktiivisuuteen.

KUVIO 10. Metsänhoitoyhdistys jäsenyys.

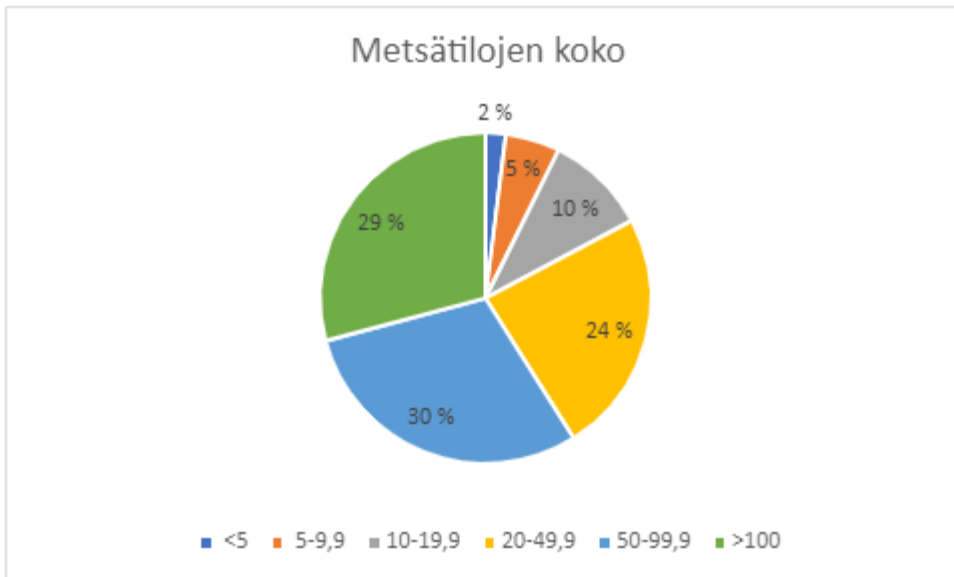

KUVIO 11. Metsänhoitoyhdistyksen palvelujen tunnettuus.

5.2 Metsien tila

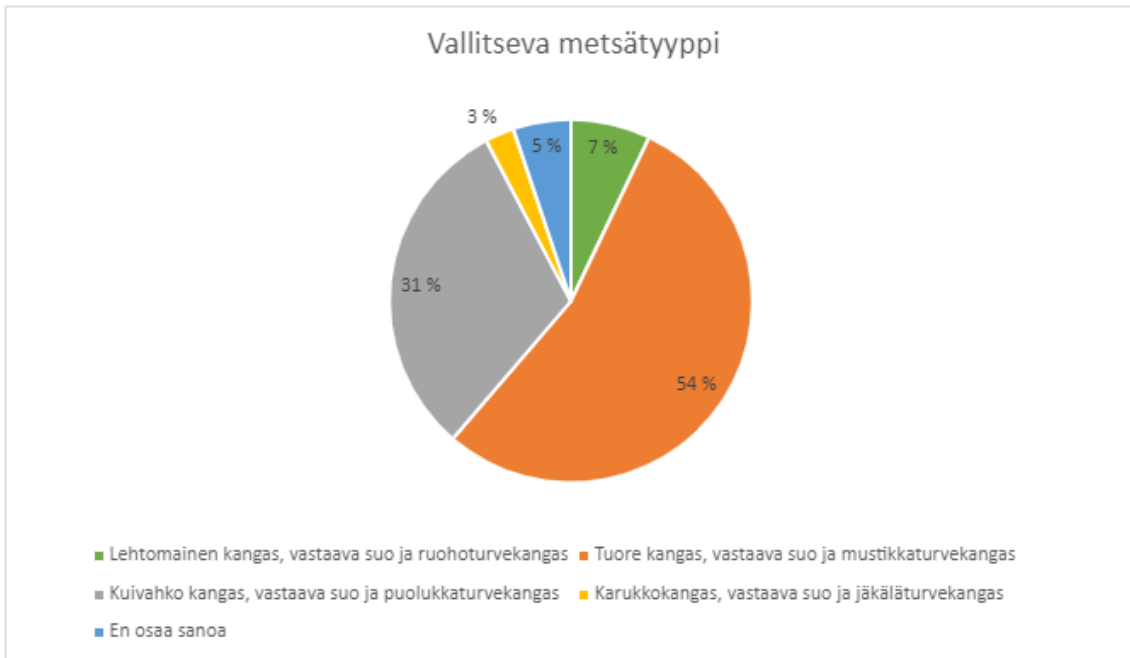
Taustatietojen jälkeen selvitettiin vastaajaan metsäomaisuuteen liittyviä tietoja. Näihin tietoihin kuuluivat metsätilojen kokonaishehtaarit, eniten esiintyvä kasvupaikkatyyppi, viivästyneet korjuukohteet tai metsänhoitokohteet ja metsävaratietojen hankintapaikka. Tämän osion kysymyksillä oli tarkoitus saada kuva vastaajan metsäomaisuudesta ja tehdä niistä johtopäätöksiä.

Kyselyssä tiedusteltiin, mikä on vastaajan metsätilojen kokonaishehtaarimäärä. Vastauksissa nousi esille 20–49,9, 50–99,9 ja yli 100 hehtaarin vastausvaihtoehdot. Eniten vastauksia tuli 50–99,9 hehtaarin vastausvaihtoehtoon (kuvio 12). Vastaajien metsäomaisuus oli keskimäärin 50–99,9 hehtaaria. Voidaan siis ajatella, että maatalousyrittäjät ovat merkittävä metsänomistajaryhmä.

KUVIO 12. Vastaajien metsätilojen koko.

Kysymyksiä laadittaessa pohdittiin, että olisi hyvä olla kysymys, jolla voitaisiin arvioida, kuinka paljon puuta on vastaajan metsässä. Olisi kuitenkin liian vaikea kysyä: ”Kuinka monta kuutiometriä puuta metsissäsi on?”, joten päädyttiin kysymään vallitsevasta kasvupaikkatyypistä, sillä tämä kertoisi vastaajan metsien puuntuotoskyvystä. 54 % vastaajista vastasi tuoreen kankaan olevan vallitseva kasvupaikkatyyppi ja 31 % kuivahkon kankaan (kuvio 13). Näiden kasvupaikkatyyppien dominanssi oli odotettavissa, sillä ne ovat yleisimpiä kasvupaikkatyyppisiä Suomessa. Kysymyksen vastauksien avulla voidaan nähdä, millainen puuntuotospotentiaali maatalousyrittäjien metsissä on.

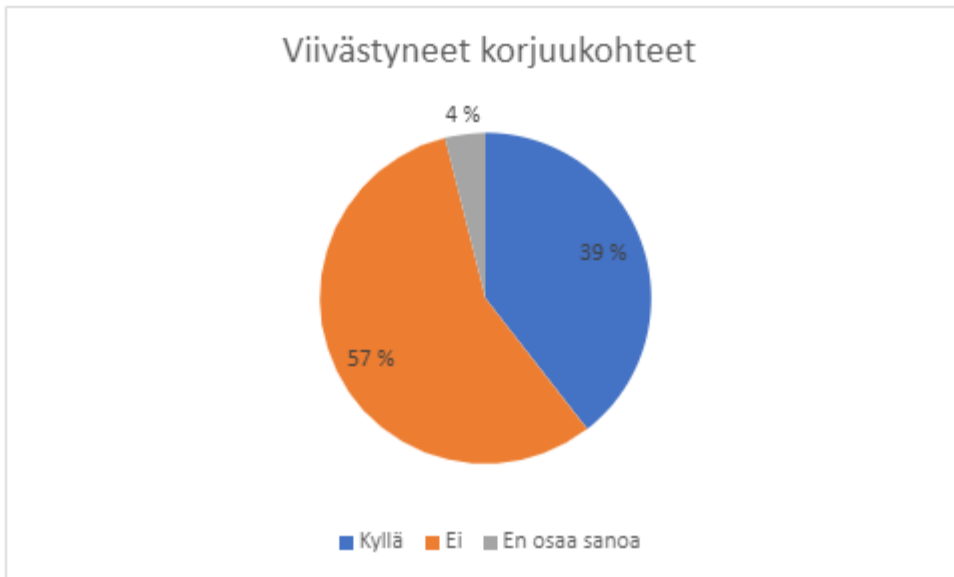

KUVIO 13. Vastaajien metsien vallitseva kasvupaikkatyyppi.

Kyselyssä kysyttiin viivästyneistä metsänhoito- ja korjuukohteista. Tarkoituksena oli, että nämä kysymykset mittaisivat osaltaan maanviljelijöiden aktiivisuutta metsätaloudessa. Viivästyneet metsänhoitokohteet -kysymyksen vastaukset jakoutuivat melko tasan "kyllä" ja "ei" kesken (kuvio 14), kun taas viivästyneet korjuukohteet -kysymyksen "kyllä" vastaukset nousivat selkeästi esiin 57 %:n osuudellaan (kuvio 15). Aktiivisuutta metsänkorjuussa voisi selittää metsätulojen saanti.

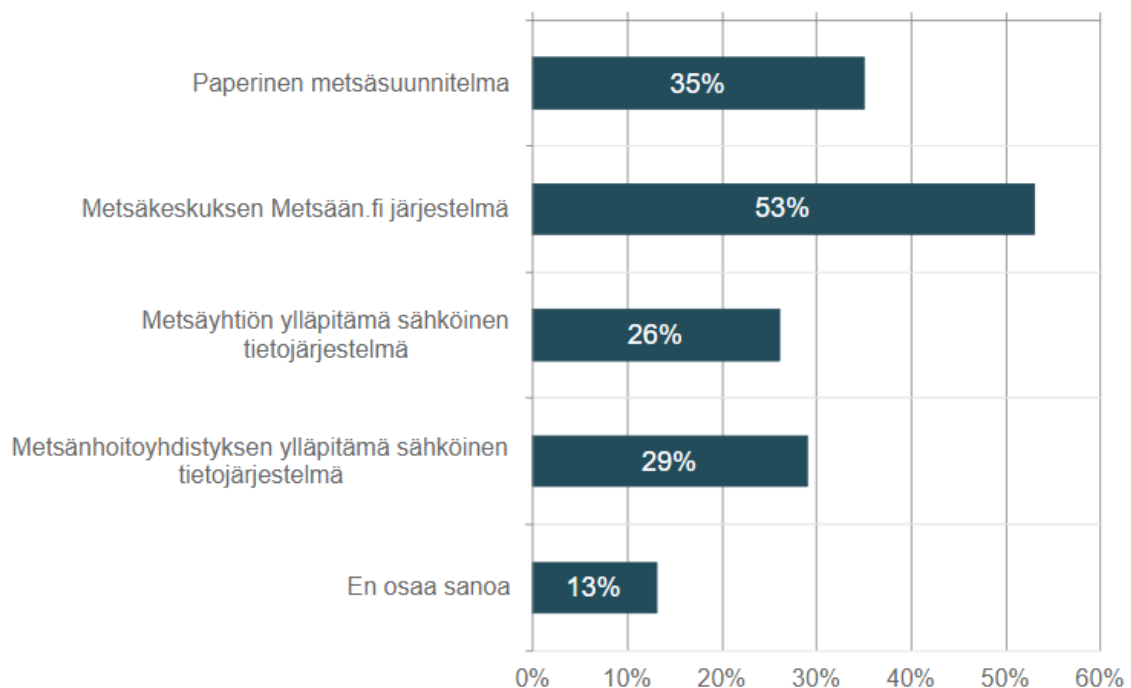

KUVIO 14. Viivästyneet metsänhoitokohteet.

KUVIO 15. Viivästyneet korjuukohteet.

Kyselyssä kysyttiin, mistä vastaajan metsävaratiedot ovat peräisin. Vastaajista yli puolet käytti Metsäkeskuksen Metsään.fi -järjestelmää. Myös mainittavan arvoinen on se, että 35 % vastaajista käytti vielä paperista metsäsuunnitelmaa. (Kuvio 16.) Tämän kysymyksen vastauksia voidaan vertailla muun muassa ikään, sillä voisi kuvitella, että iäkkäämmät metsänomistajat käyttäisivät vähemmän sähköisiä järjestelmiä.

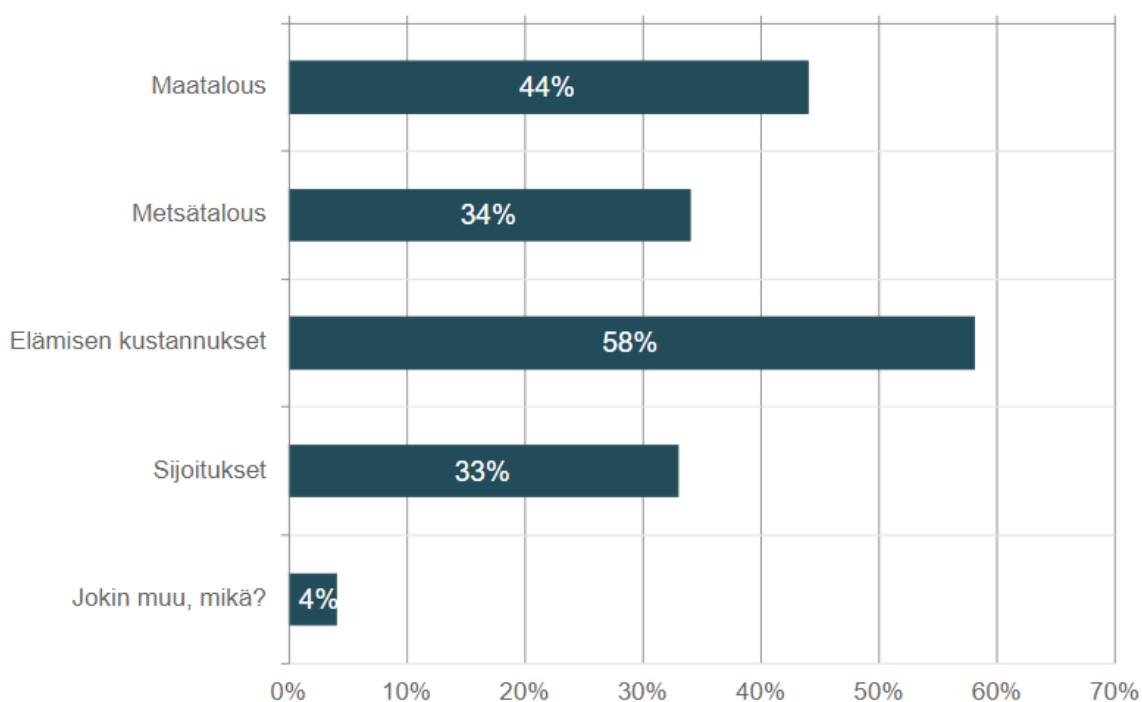

KUVIO 16. Metsävaratietojen hankinta.

5.3 Metsätalous

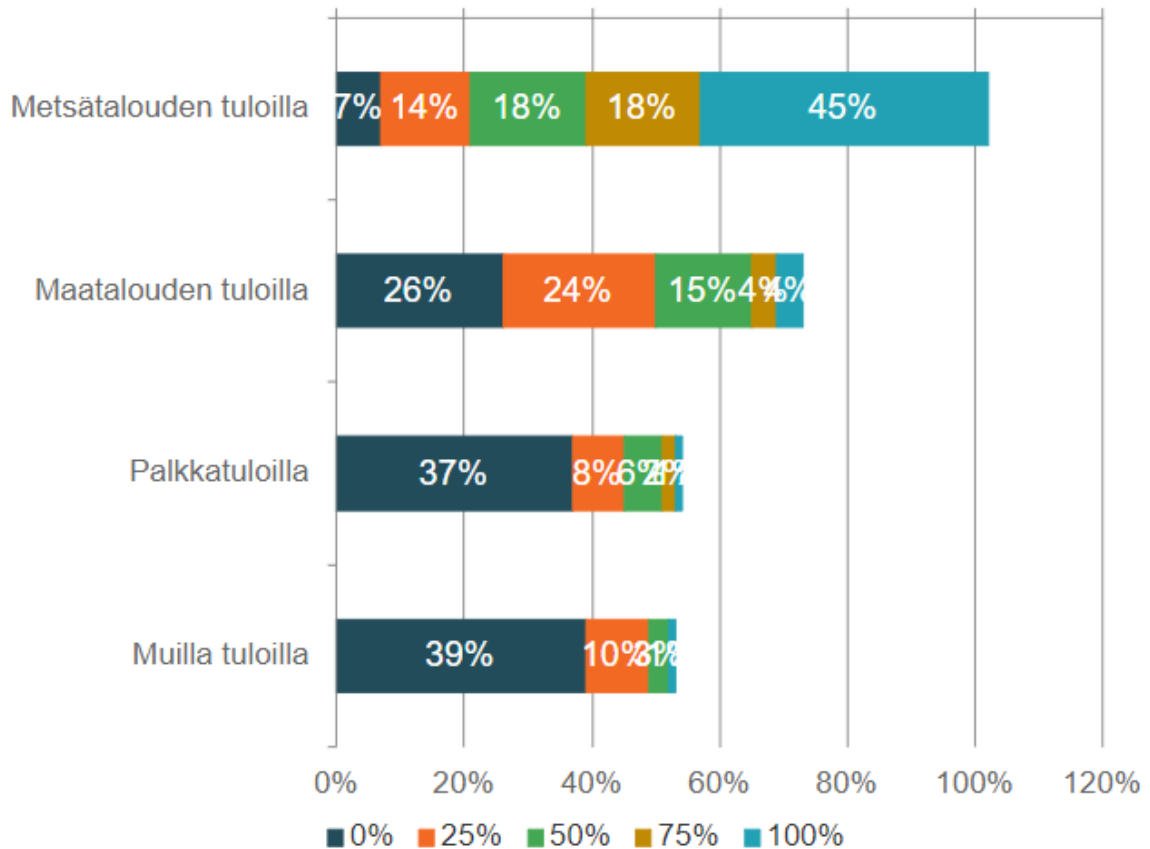
Tässä osiossa paneuduttiin maatalousyrittäjien metsätalouteen. Osiossa selvitettiin muun muassa, miten metsätuloja hyödynnettiin, miten metsänhoitotöitä rahoitettiin, millaisia toimenpiteitä oli lähiaikoina tehty ja aktiivisuutta metsätaloudessa. Osion tarkoituksena oli se, että voitaisiin tehdä johtopäätöksiä suomalaisen maatalousyrittäjän aktiivisuudesta metsätaloudessa.

Maatalousyrittäjät hyödynsivät metsätulojaan pääasiassa elämisen kustannuksiin ja maatalouteen (kuvio 17). Tämän kysymyksen tarkoitus oli selvittää, mihin maatalousyrittäjät hyödyntävät metsätulojaan, ja voidaanko näistä vetää johtopäätöksiä heidän aktiivisuudestaan metsätaloudessa.

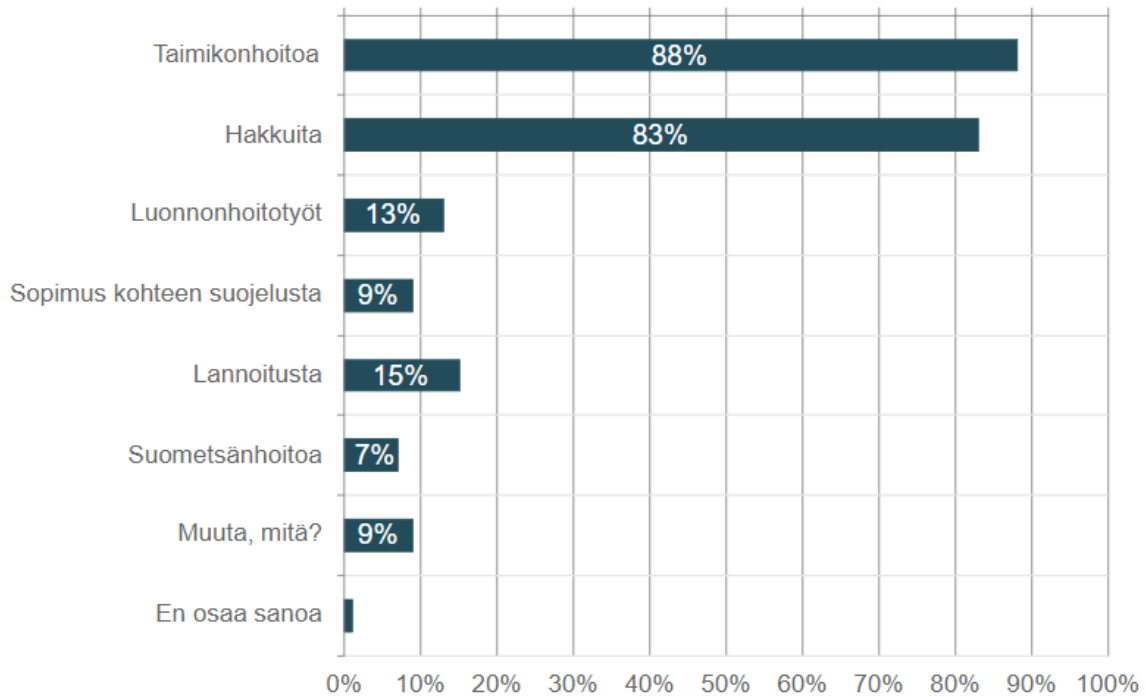
KUVIO 17. Metsätulojen hyödyntäminen.

Kyselyssä kysyttiin maatalousyrittäjiltä, miten he rahoittavat metsänhoitotöitä vastausvaihtoehtoina annetuilla tulonlähteillä. Vastausvaihtoehtoina oli metsätalouden tuloilla, maatalouden tuloilla, palkkatuloilla ja muilla tuloilla. Lähes puolet (45 %) oli vastannut rahoittavansa metsänhoitotyöt sataprosenttisesti metsätalouden tuloilla. Mainittavan arvoista on myös se, että jopa 37 % vastaajista ei rahoita ollenkaan metsänhoitotöitä palkkatuloilla. (Kuvio 18.)

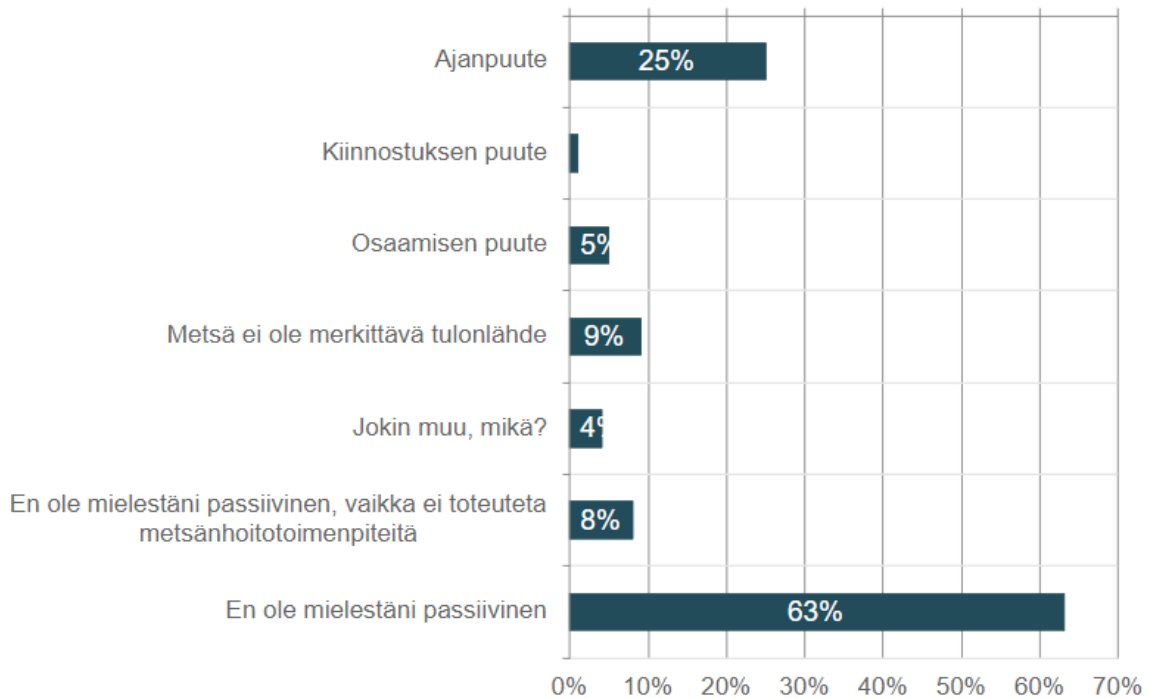
KUVIO 18. Metsänhoitotöiden rahoitus (monivalintakysymys, jossa yhteisarvo tulisi olla 100 %).

Osiossa kysyttiin maatalousyrittäjiltä toimenpiteistä viimeisen kolmen vuoden aikana. Yli 80 % vastaajista oli tehnyt metsissään taimikonhoitoa ja hakkuita. Yllätyksenä voidaan nostaa esille, että lannoitusta oli tehnyt 15 % ja sopimuksen kohteen suojelusta 9 %. (Kuvio 19.) Lannoitus on kallista ja kohteen suojelusta sopiminen melko harvinaista yleisesti ottaen. Kysymykseen oli mahdollista vastata myös avoimesti ja siihen vastasikin 9 % vastaajista. Avoimesta kohdasta esiin nousi toimenpiteinä istutus ja kylvö.

KUVIO 19. Toimenpiteet viimeisen kolmen vuoden aikana.

Jos maatalousyrittäjät kokivat olevansa passiivisia metsien hoidossa, niin kyselyssä kysyttiin syitä tähän. 63 % koki, etteivät olleet passiivisia metsien hoidossa. Neljäsosa vastasi ajanpuutteen olevan syy passiivisuuteen metsien hoidossa (kuvio 20). Ajanpuutteen ymmärtää varsinkin eläintiloilla, kun yrittäjä on työllistetty ympäri vuoden. Kysymyksen avoimeen kohtaan suurimmaksi syyksi passiivisuuteen nousi terveyssyyt.

KUVIO 20. Syy passiivisuuteen metsien hoidossa.

5.4 Tuloksen luotettavuus

Luotettavaan tuloksen toteutumiseen tarvitaan luotettava mittaaminen, oikeat menetelmävalinnat ja onnistunut otanta. Kyselyn mittaamista voidaan pitää luotettavana, sillä sen validiteetti ja reliabiliteetti pyrittiin saamaan mahdollisimman hyvälle tasolle. Validiteettia kyselyyn pyrittiin saamaan laatimalla kysymykset siten, että ne mittaisivat oikeaa asiaa, tässä tapauksessa maatalousyrittäjien aktiivisuutta metsien hoidossa. Kyselyn reliabiliteetti otettiin huomioon laatimalla kysymykset yksinkertaisiksi ja selviksi, jotta välttyttäisiin virheiltiltä vastauksissa. Näitä virheitä voisivat olla esimerkiksi kysymyksen väärinymmärtäminen. Kysymykset käytiin läpi huolellisesti usean henkilön kanssa, jotta voitaisiin löytää validiteettia tai reliabiliteettia heikentäviä seikkoja.

Tuloksia pyrittiin käsittelemään huolellisesti. Menetelmät tuloksia peratessa valittiin siten, että inhimillisiä virheitä voitaisiin välttää. Inhimillisiä virheitä pyrittiin välttämään muun muassa Excelissä siten, että kuvioita ja taulukkoja tehdessä luvut linkitettiin lukitusta välilehdestä, jolloin välttyttiin näppäilyvirheiltiltä. Menetelmävalintojen ja työskentelyn puolesta tulosta voidaan pitää luotettavana.

Kyselyn otanta onnistui kohtuullisen hyvin. Kyselyn vastausprosentiksi saatiin 15,5 %, jota voidaan pitää kohtuullisen hyvänä, kun kyseessä on kyselytutkimus. Voidaan siis todeta, että suurta katoa ei ole kokonaisotannan puolesta tapahtunut. Tulosta voidaan siis kokonaisotannan puolesta pitää

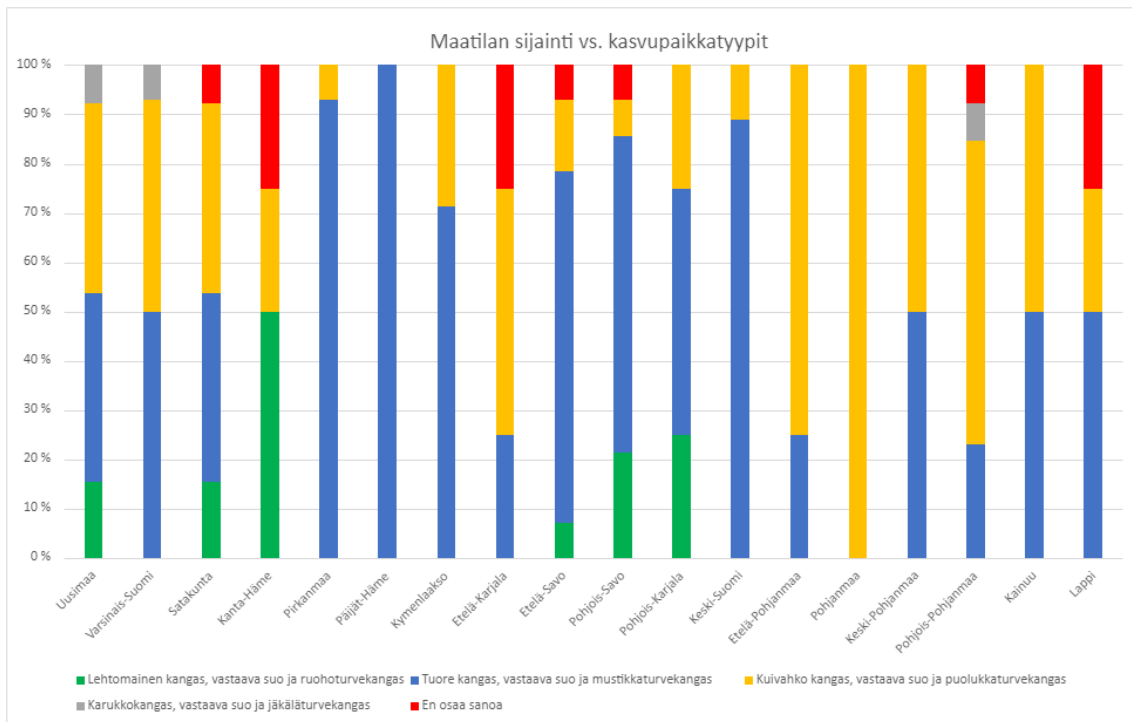
luotettavana. Huomion arvoista on, että vastaajista vain 21 % oli eläintilallisia. Tässä tapauksessa kato voi hieman vääristää tulosta eläintilallisten kohdalla.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

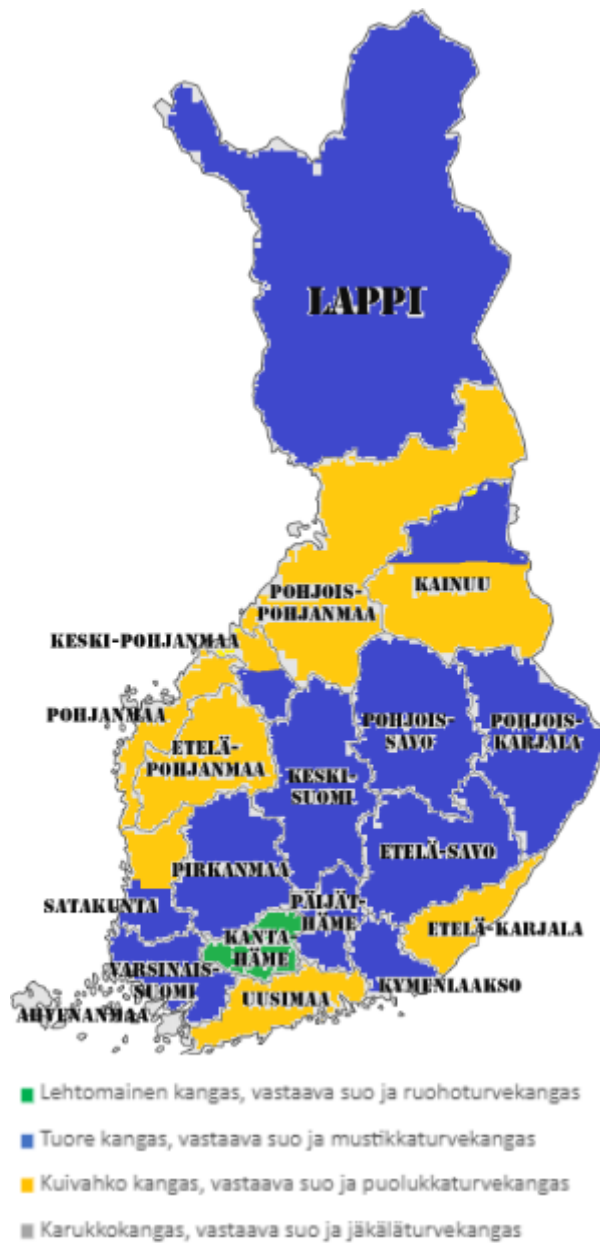
Suomalaiset maatalousyrittäjät kokevat olevansa aktiivisia metsiensä hoidossa. He ovat kiinnostuneita metsäomaisuudestaan ja arvoivat tietämyksensä korkealle. Maatalousyrittäjien aktiivisuudesta kertoo se, että yli puolella vastaajien metsissä ei ollut viivästyneitä korjuukohteita. Taas viivästyneitä metsänhoitokohteita oli noin puolella vastaajista. Aktiivisuudesta kertoo myös se, että viimeisen kolmen vuoden aikana taimikonhoitoa oli tehnyt metsiinsä lähes 90 % vastaajista ja reilu 80 % hakkuita. Yli 60 % vastaajista koki, että eivät olleet passiivisia metsien hoidossa. Maatalousyrittäjien aktiivisuuteen metsien hoidossa vaikuttivat erilaiset taustat. Taustojen vaikutuksia pohditaan seuraavissa luvuissa.

6.1 Maatilan sijainti ja kasvupaikkatyyppi

Otanta painottui Etelä-Suomeen ja vallitseva kasvupaikkatyyppi oli 54 %:n osuudellaan tuore kangas. Etelä-Suomessa vallitsevana kasvupaikkatyyppinä oli vastaajien mukaan tuore kangas, kun taas Etelä-Pohjanmaa-Kainuu-akselilla pääasiassa kuivahko kangas (kuvio 21). Merkillepantavaa on se, että Lapissa 50 % vastaajista kertoi metsiensä vallitsevan kasvupaikkatyyppin olevan tuore kangas. Tämä voi olla sattumaakin, sillä otanta Lapista oli pieni, vain 3 %. Tätä tulosta voi siis selittää kato. Voidaan kuitenkin yleisesti ottaen todeta, että Pohjois-Pohjanmaalta Etelä-Suomeen mentäessä rehevämpien, kuten tuoreen kankaan ja lehtomaisen kankaan esiintyvyys lisääntyy. (Kuvio 22.)

KUVIO 21. Maatilan sijainti vs. kasvupaikkatyypit.

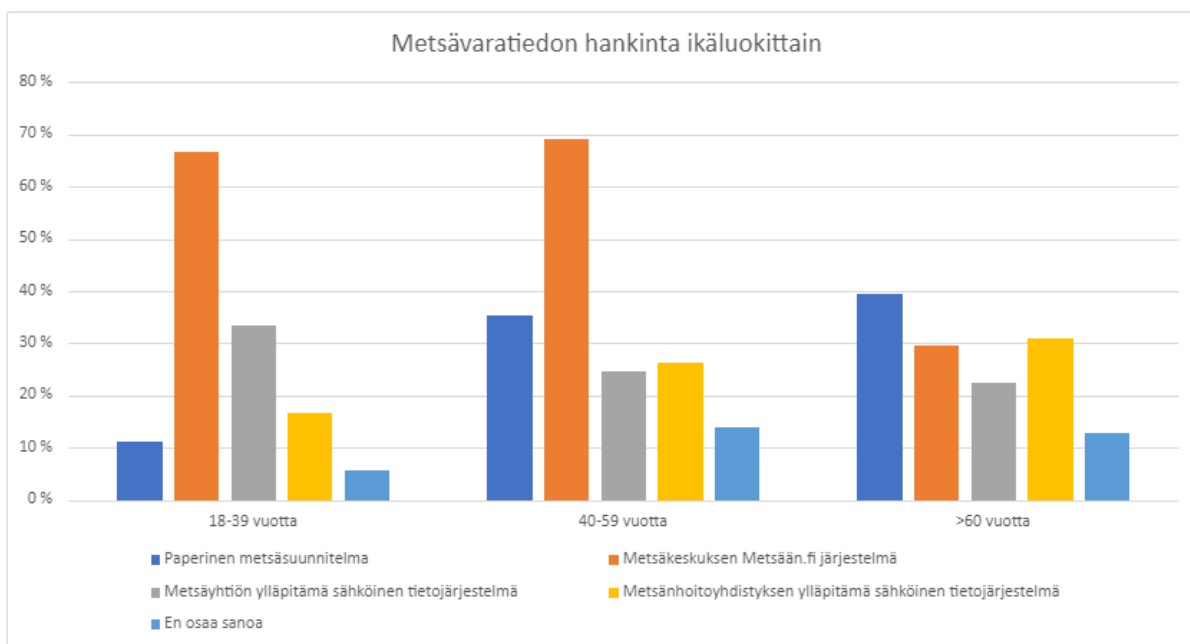
KUVIO 22. Vallitseva metsätüypikartta vastausten perusteella.

6.2 Vastaajien län vaikutus aktiivisuuteen metsien hoidossa

läästä voidaan tehdä monenlaisia johtopäätöksiä. Tässä opinnäytetyössä ikää verrataan metsäva-
 ratiedot hankintatapaan, metsänhoito- ja korjuurästien määrään sekä tietämykseen metsäomaisu-
 desta. Ennako-oletuksena voisi olla, että iäkkäämmät olisivat aktiivisempia metsien hoidossa iän
 tuoman tietämyksen ja esimerkiksi eläkkeestä johtuneen ajan vapautumisen vuoksi.

6.2.1 Metsävaratietojen hankinta

Ennako-oletuksena oli se, että iäkkäämmät ihmiset käyttäisivät vanhoja tapoja, kuten paperista metsäsuunnitelmaa selvittäessään metsävaratietoja. Vastaavasti taas nuoremmilla olisi enemmän käytössä sähköiset järjestelmät, kuten Metsäkeskuksen Metsään.fi -järjestelmä. Kun verrataan ikäluokkia 18–39 vuotta, 40–59 vuotta ja yli 60 vuotta, voidaan todeta, että ennako-oletukset pitävät paikkansa. Yli 60-vuotialilla lähes 40 %:lla oli käytössä paperinen metsäsuunnitelma, kun taas alle 39-vuotiailla vain vähän reilu 10 %:lla. Alle 60-vuotiailla sähköiset järjestelmät olivat enemmän käytössä. Esimerkiksi Metsään.fi -järjestelmää käytti alle 60-vuotiaista lähes 70 %. Vastaavasti yli 60-vuotiaista vain alle 30 %:lla oli se käytössä. (Kuvio 23.) Kuvioista nähdään, kuinka paperisen metsänhoitosuunnitelman käyttö yleisty sen mukaan mitä korkeampi ikä on. Taas sähköiset järjestelmät yleistyvät nuoremmissa ikäluokissa pois lukien metsänhoitoyhdistyksen ylläpitämä sähköinen tietojärjestelmä.

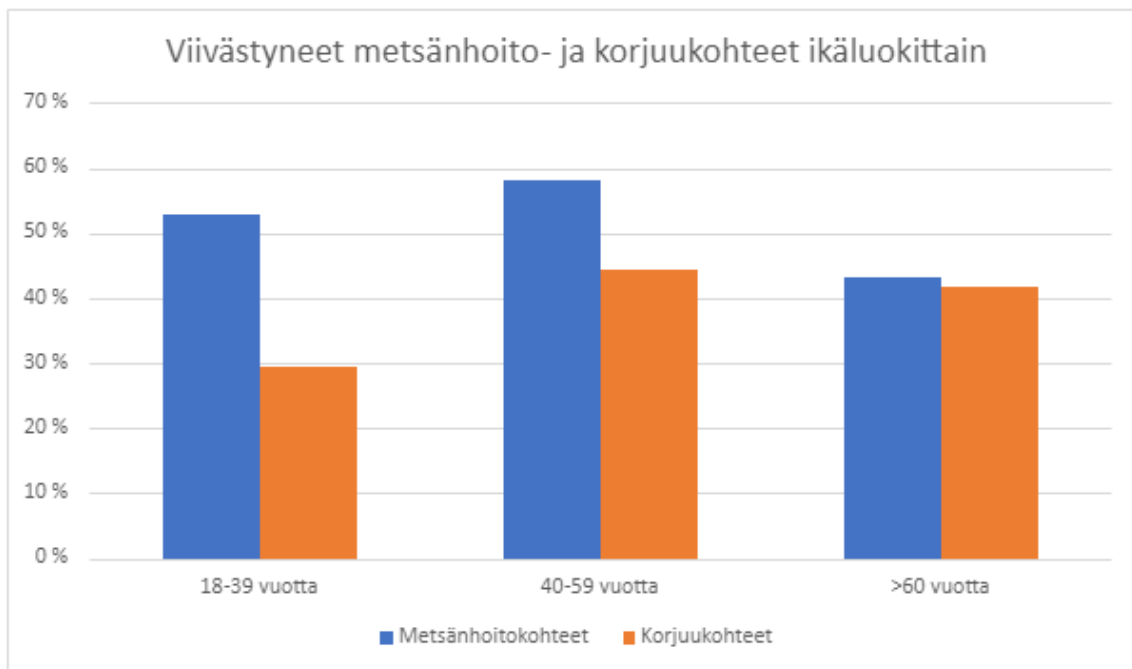
KUVIO 23. Metsävaratietojen hankinta.

6.2.2 Metsänhoito- ja korjuurästit

Opinnäytetyössä tutkittiin iän vaikutusta aktiivisuuteen metsien hoidossa. Tähän hyvä mittari on viivästyneiden metsänhoito- ja korjuukohteiden määrä. Verrataan ikäryhmiä 18–39 vuotta, 40–59

vuotta ja yli 60 vuotta. Viivästyneitä metsänhoitokohteita oli yli 50 %:lla 18–39-vuotiaiden metsissä, kun taas 40–59-vuotiaiden metsissä niitä oli lähes 60 %:lla. Yli 60-vuotiaiden metsissä oli viivästyneitä metsänhoitokohteita reilu 40 %:lla. Viivästyneitä korjuukohteita oli ikäryhmän 18–39 metsissä noin 30 %:lla ja vastaavasti ikäryhmän 40–59 noin 45 %:lla. Ikäryhmässä yli 60 vuotta viivästyneitä korjuukohteita oli noin 40 %:lla. (Kuvio 24.)

Tuloksen perusteella voidaan tehdä johtopäätös, että ikä tuo mukanaan aktiivisuutta metsien hoitoon. Tämä voi johtua monestakin syystä. Yksi syy voisi olla se, että eläkepäivillä on enemmän aikaa ja resursseja hoitaa metsiä. Myös iän tuoma kokemus ja tietämys voisi olla syy aktiivisuuteen metsien hoidossa. Kuvioista voidaan nähdä myös se, että keski-iässä (40–59 vuotta) aktiivisuus metsien hoidossa hieman laskee, jota voisi selittää ”ruuhkavuodet”. Ikäluokassa 18–39 on taas uusia, innokkaita metsänomistajia, mikä voisi selittää pienempiä prosentteja metsänhoito- ja korjuurästeissä kuin ikäluokassa 40–59. Metsänhoito- ja korjuurästein määrässä mitattuna 18–39-vuotiaat ovat aktiivisempia metsien hoidossa kuin 40–59-vuotiaat, kuitenkin aktiivisimmat metsänhoitajat löytyvät ikäluokasta yli 60 vuotta.

KUVIO 24. Viivästyneet metsänhoito- ja korjuukohteet ikäluokittain.

6.2.3 Tietämys metsäomaisuudesta

Mikä on iän merkitys tietämykseen omasta metsäomaisuudesta? Äkkiseltään voisi ajatella, että ikä toisi lisää tietämystä, kun omaan metsäomaisuuteen on tutustunut pitkän aikaa. Tuloksesta voidaan nähdä, että ikäluokassa 18–39 tietämys on selkeästi heikompi kuin ylemmissä ikäluokissa (kuvio 25). Voidaan siis tehdä johtopäätös, että iän mukana usko omaan tietämykseen omasta metsäomaisuudesta lisääntyy, mikä voisi johtua siitä, että metsä on omistettu pidempään, jolloin siihen on kerennyt tutustua pidempään.

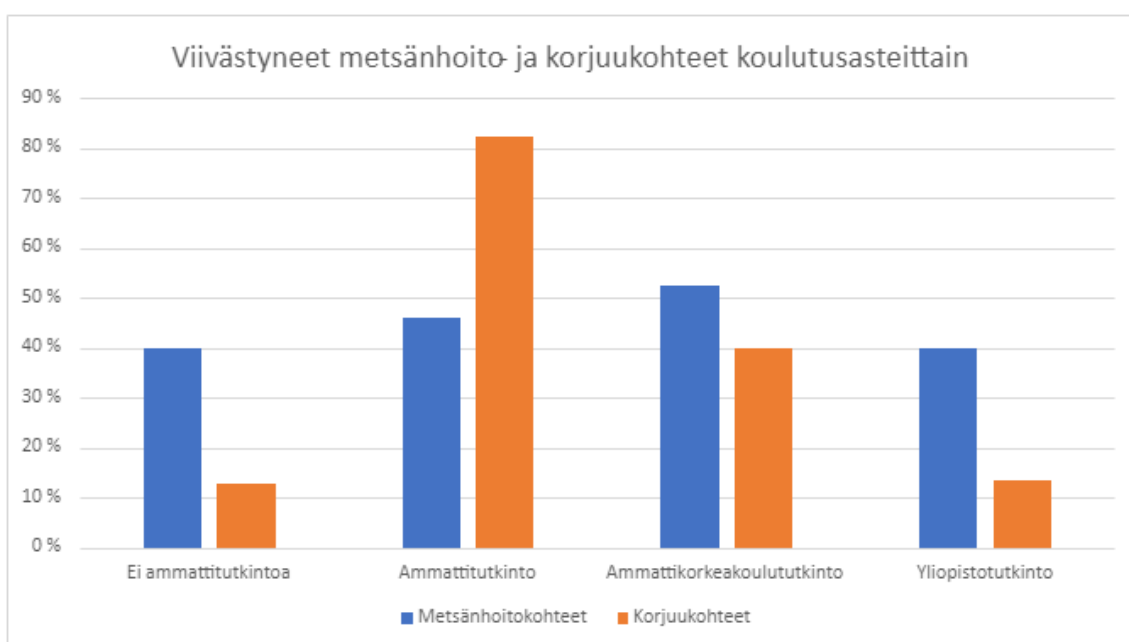
KUVIO 25. Tietämyksen keskiarvo omasta metsäomaisuudesta ja ikä (1: Huono, 5: Erittäin hyvä).

6.3 Koulutusasteen vaikutus aktiivisuuteen metsienhoidossa

Miten koulutus vaikuttaa aktiivisuuteen metsätaloudessa? Onko korkeammaksi koulutettu maatalousyrittäjä aina osaavampi metsätaloudessa ja tietoisempi omasta metsäomaisuudestaan? Tässä osiossa on tarkoitus löytää vastauksia näille kysymyksille.

6.3.1 Viivästyneet metsänhoito- ja korjuukohteet

Vähiten viivästyneitä metsänhoito- ja korjuukohteita oli ryhmissä, joilla ei ollut ammattitutkintoa ollenkaan ja yliopistotutkinnon suorittaneilla. Isossa kuvassa voidaan kuitenkin kuviosta nähdä, että mitä korkeampi koulutusaste on, sitä vähemmän viivästyneitä korjuukohteita on. (Kuvio 26.) Voidaan siis vetää jonkinlaisia johtopäätöksiä siitä, että koulutusasteella on vaikutuksia ainakin metsien korjuun aktiivisuuteen. Ehkäpä opiskelu on lisännyt tietoisuutta korjuutuloista, mikä on lisännyt aktiivisuutta. Toisaalta opiskelu voisi lisätä tietoisuutta metsänhoidon tärkeydestä ja sen merkityksestä korjuutuloihin.

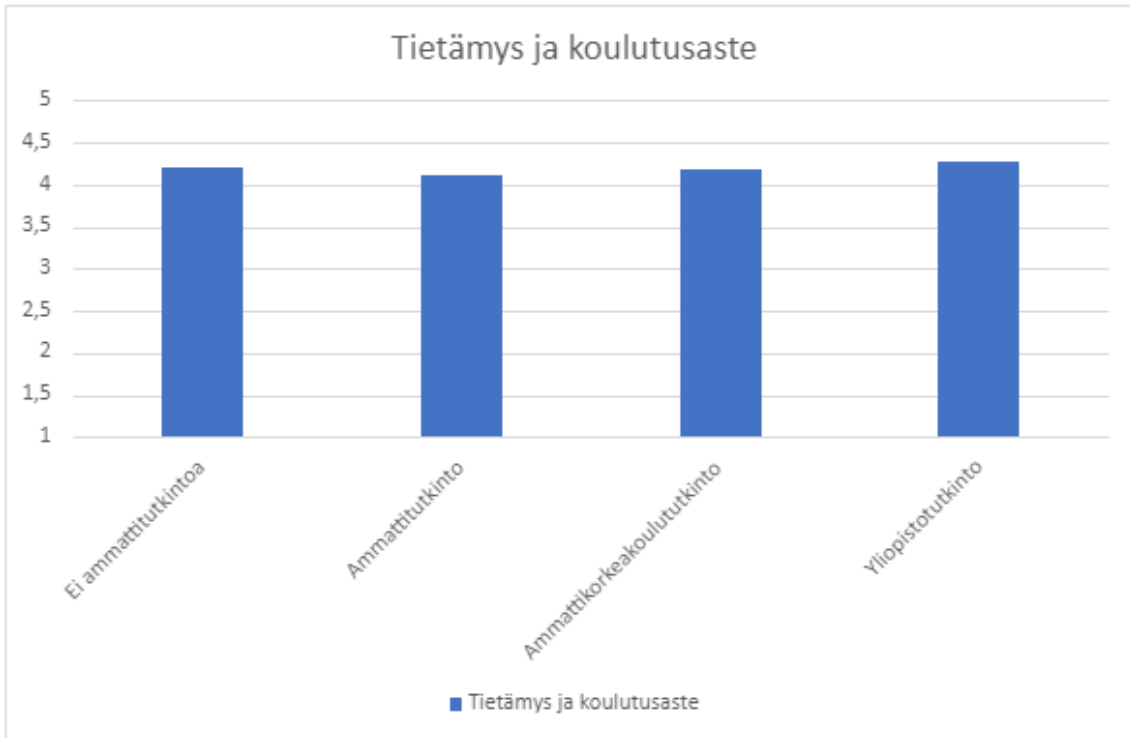

KUVIO 26. Viivästyneet metsänhoito- ja korjuukohteet ja koulutusaste.

6.3.2 Tietämys metsäomaisuudesta

Miten koulutusaste vaikuttaa tietämykseen metsäomaisuudesta? Voisi ajatella, että koulutus mahdollistaisi sen, että ymmärrys ja tietoisuus omasta metsäomaisuudesta olisi parempi. Tuloksen mukaan voidaan kuitenkin todeta, että koulutuksella ei ole suurta merkitystä tietämykseen omasta

metsäomaisuudesta (kuvio 27). Usko omaan tietämykseen omasta metsäomaisuudesta on kaikissa koulutusasteissa hyvällä tasolla. Suomalainen maatalousyrittäjä on siis itsevarma metsänomistaja.

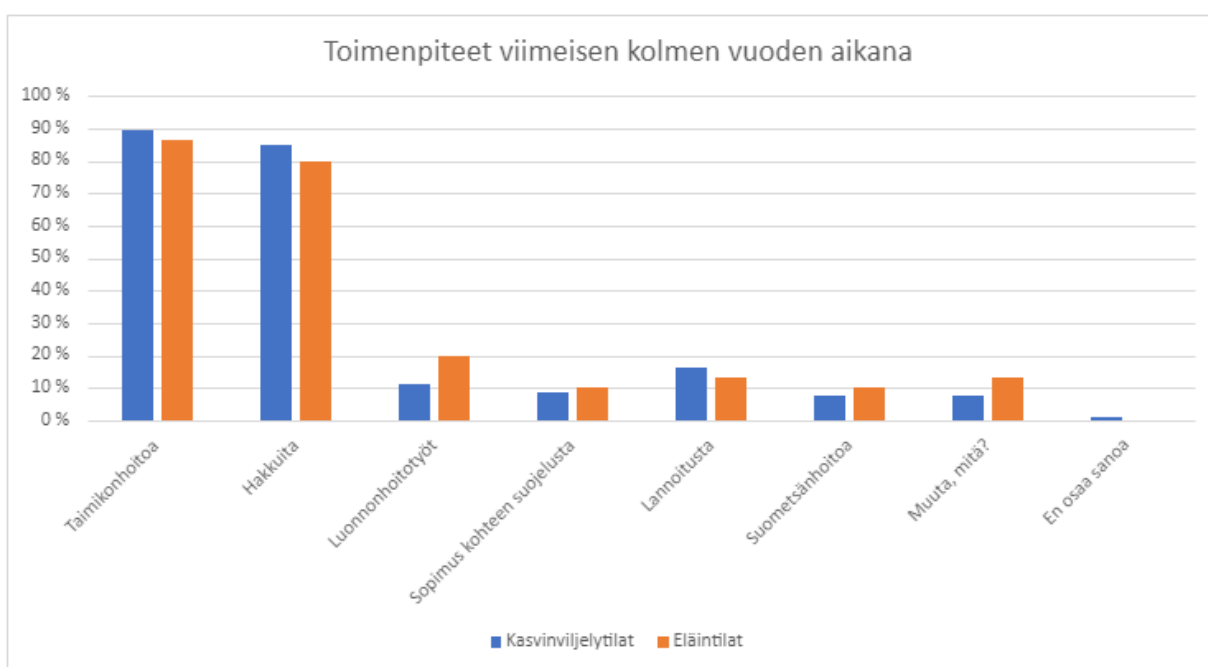
KUVIO 27. Tietämys omasta metsäomaisuudesta ja koulutusaste (1= Huono, 5= Erittäin hyvä).

6.4 Tilan tuotantosuunnan vaikutus aktiivisuuteen metsien hoidossa

Opinnäytetyössä tutkittiin myös tuotantosuuntien vaikutusta aktiivisuuteen tai passiivisuuteen metsätaloudessa. Kasvinviljely- ja eläintiloja vertailtiin muun muassa sen suhteen, mitä toimenpiteitä metsissä on tehty viimeisen kolmen vuoden aikana, mitkä ovat passiivisuuden syyt metsien hoidossa ja mitkä arvot nousevat esille metsänomistuksessa.

6.4.1 Toimenpiteet viimeisen kolmen vuoden aikana

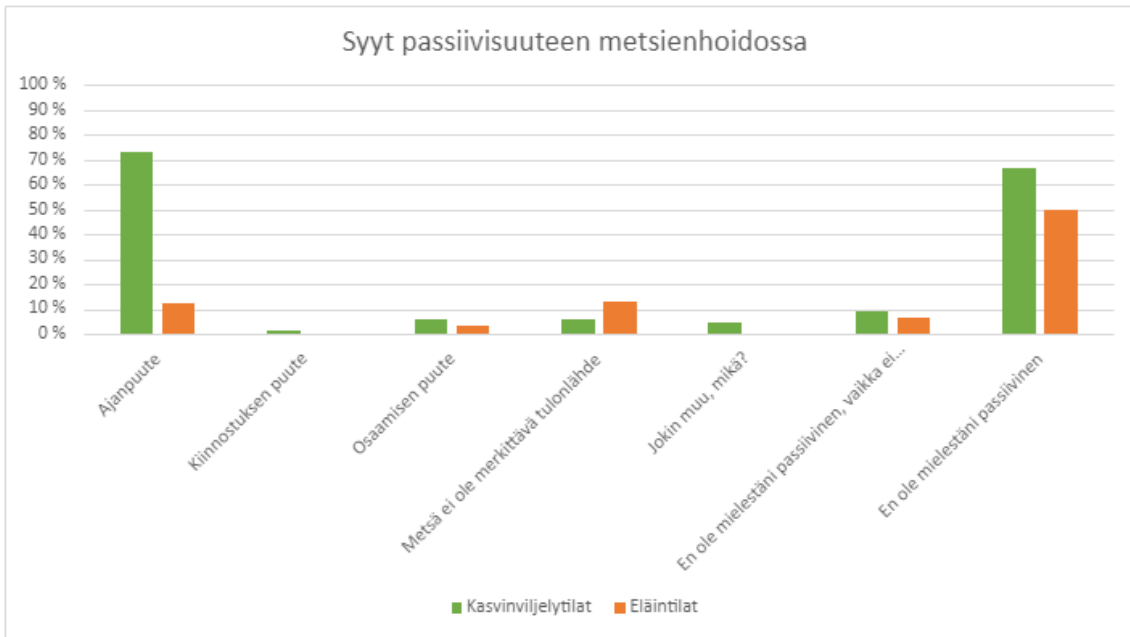
Odotetusti taimikonhoito ja hakkuut on molemmissa tuotantosuunnissa eniten tehdyt toimenpiteet (kuvio 28). Kuvion perusteella aktiivisempia näissä toimenpiteissä ovat olleet kasvinviljelytilat. Kyselyn tuloksen mukaan kasvinviljelytilat ovat siis jonkin verran aktiivisempia taimikonhoidossa ja hakkuissa. Syy tälle voisi olla se, että kasvinviljelytilat eivät ole koko vuoden ympäri työllistettyjä niin kuin eläintilat, jolloin kasvukauden ulkopuolella aikaa on metsätöihin.

Kuvio 28. Toimenpiteet ja tuotantosuunnat.

6.4.2 Passiivisuuden syyt metsienhoidossa

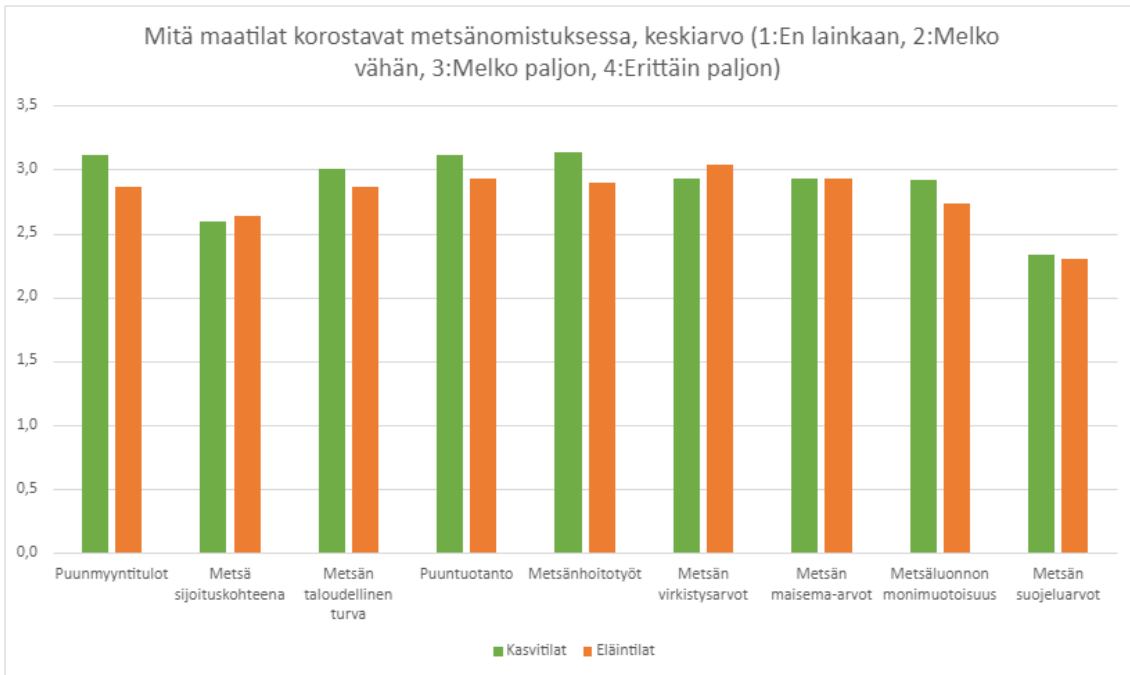
Kasvinviljelytilat kokivat ylivoimaisesti eniten passiivisuuden syyn metsien hoidossa johtuvan ajanpuutteesta (kuvio 29). Tämä on yllättävä tulos, sillä vastaavasti eläintiloista vain 10 % koki ajanpuutteen olevan syy passiivisuuteen. Yllättävän tuloksesta tekee se, että eläintilat ovat työllistettynä ja kiireisiä ympäri vuoden, kun taas kasvinviljelytilan kiire painottuu kasvukaudelle. Voitaisiinko tästä tehdä se johtopäätös, että passiivisuudessa metsienhoidossa on kyse enemmän motivaation kuin ajanpuutteesta?

KUVIO 29. Passiivisuuden syyt metsien hoidossa.

6.4.3 Metsänomistuksessa korostuvat arvot

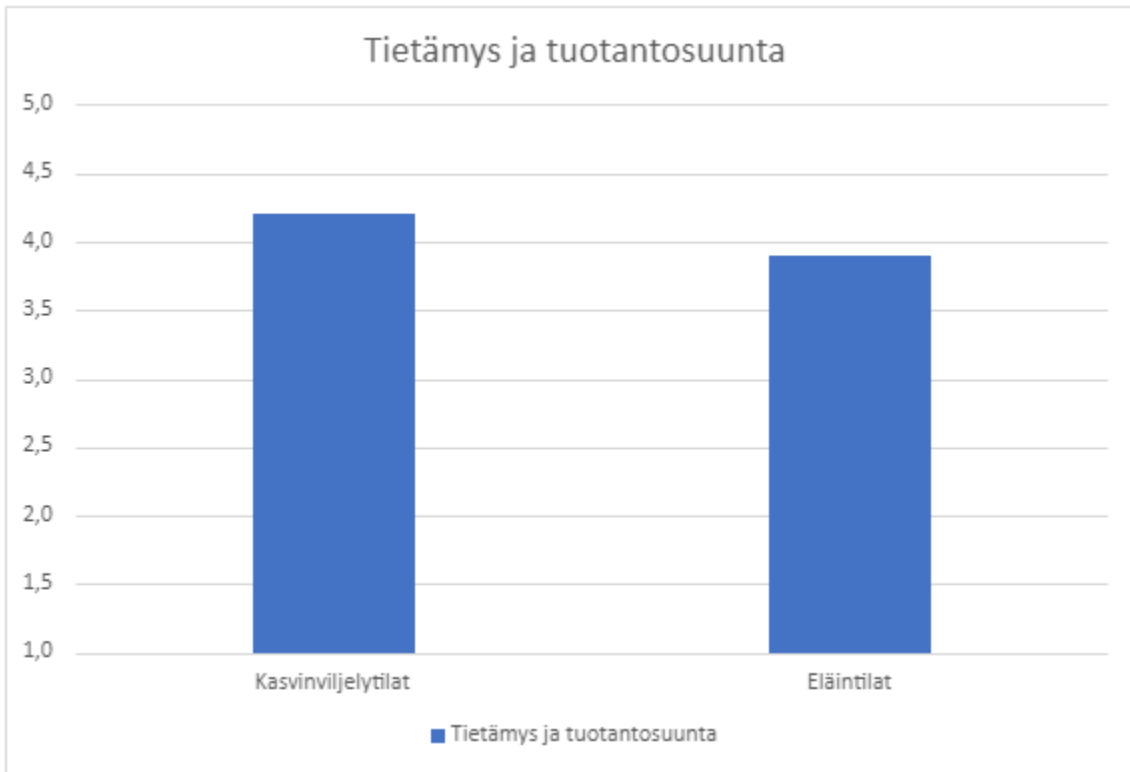
Kasvinviljelytilat korostivat metsänomistuksessaan enemmän puunmyyntituloja, metsän taloudellista turvaa, puuntuotantoa ja metsänhoitotyötä (kuvio 30). Tästä voidaan tehdä johtopäätöksiä aktiivisuudesta metsien hoidossa. Erityisesti kasvitilalliselle metsä on tärkeä taloudellisten seikkojen vuoksi. Jotta puunmyyntitulot, metsän taloudellinen arvo ja puuntuotanto voitaisiin maksimoida, vaativat ne aktiivisuutta metsien hoidossa.

KUVIO 30. Metsänomistuksessa korostuvat arvot.

6.4.4 Tietämys metsäomaisuudesta

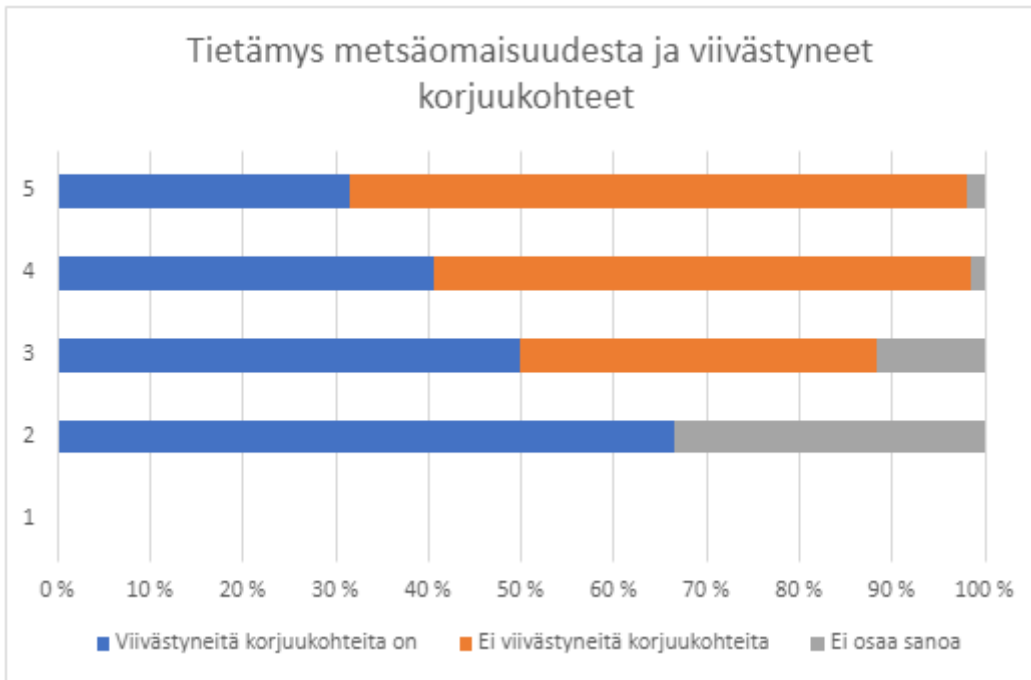
Millainen ero on tuotantosuuntien välillä, kun vertaillaan tietämystä metsäomaisuudesta? Kasvinviljelytiloilla tietämys omasta metsäomaisuudesta koettiin korkeammaksi kuin eläintiloilla (kuvio 31). Tätä voisi selittää se, että kasvinviljelytilat ovat olleet aktiivisempia esimerkiksi taimikonhoidossa, joka vaatii työskentelyä metsissä ja sitä kautta lisää tietämystä. Voidaan todeta, että kasvinviljelytilat ovat keskimääräisesti tietoisempia metsäomaisuudestaan, mikä vaatii aktiivisuutta metsien hoidossa.

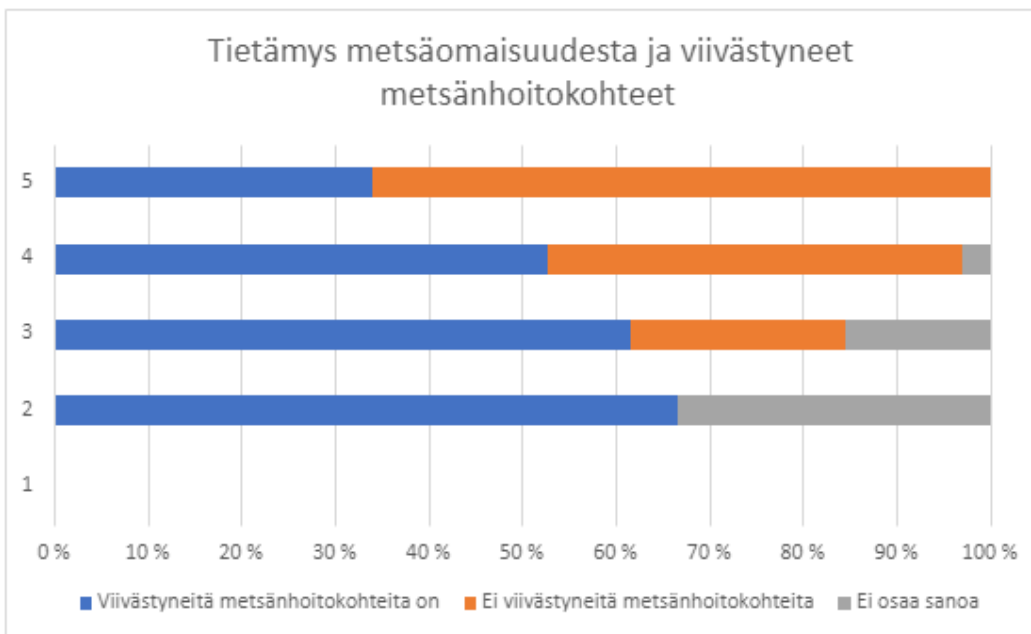
KUVIO 31. Tuotantosuunta ja tietämys omasta metsäomaisuudesta (1= Huono, 5= Erittäin hyvä).

6.5 Tietämyksen vaikutus aktiivisuuteen metsien hoidossa

Tietämys omasta metsäomaisuudesta arvioitiin hyväksi keskiarvolla 4,1 (1= huono, 5= erittäin hyvä). Tietämyksellä on merkitystä aktiivisuuteen metsien hoidossa: Mitä parempi tietämys omasta metsäomaisuudesta on, sitä vähemmän on viivästyneitä korjuukohteita (kuvio 32) ja viivästyneitä metsänhoito kohteita (kuvio 33). Mitä vähemmän on viivästyneitä metsänhoito- tai korjuukohteita, sitä aktiivisempi metsänomistaja on ollut metsien hoidossa. Kun tuntee metsänsä hyvin, se mahdollistaa aktiivisuuteen metsien hoidossa, koska silloin tiedät metsäsi tilan ja osaat suunnitella toimenpiteet sen mukaisesti. Tietämys omasta metsäomaisuudesta lisää näin ollen aktiivisuutta metsien hoidossa.

KUVIO 32. Tietämyksen (1= huono, 5= erittäin hyvä) vaikutus viivästyneisiin korjuukohteisiin.

KUVIO 33. Tietämyksen (1= huono, 5= erittäin hyvä) vaikutus viivästyneisiin metsänhoitokohteisiin.

6.6 Metsien hoitoon kannustavat asiat

Kyselyn viimeinen kysymys oli avoin: "Mitkä asiat kannustaisivat aktiiviseen metsien hoitoon?". Osion vastaukset lajiteltiin viiden teeman alle. Pääteemoina vastauksista tuli esiin taloudelliset seikat, metsien hyvinvointi, tietoisuuden ja osaamisen lisääminen, paremmat olosuhteet sekä terveys.

Yli puolet vastauksista (51 %) liittyi taloudellisiin seikkoihin. (Kuvio 32.) Vastauksissa korostuivat muun muassa, että parempi puun hinta, metsätalouden paremmat tuet ja yleisesti ottaen rahan tarve kannustavat parhaiten aktiiviseen metsien hoitoon.

Toiseksi suurimpana kannustimena (16 % vastaajista) koettiin tietoisuuden ja osaamisen lisääminen (kuvio 32). Tässä pääteemassa vastaajat kokivat, että aktiivisuutta lisäisi tietoisuuden ja osaamisen lisääminen esimerkiksi erilaisin kurssein. Metsänhoitoyhdistykset koettiin tässä teemassa tärkeiksi toimijoiksi tietoisuuden ja osaamisen lisäämisessä.

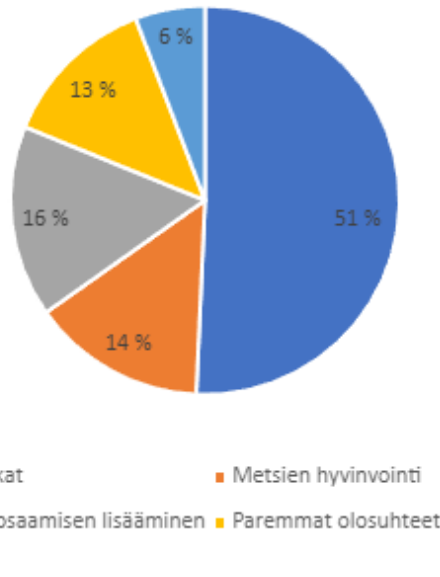
Kolmanneksi suurin pääteema 14 %:lla oli metsien hyvinvointi (kuvio 32). Tässä teemassa vastaajat kokivat parhaaksi kannustimeksi metsien hoitoon metsien hyvinvoinnin. Vastauksissa korostuivat muun muassa maiseman hoito ja se, että metsä jäisi hyvässä kunnossa perillisille.

Neljänneksi suurin teema (13 % vastaajista) oli paremmat olosuhteet (kuvio 32). Tämän teeman alle kerääntyivät ne vastaukset, joissa koettiin parempien ulkopuolisten tekijöiden ja olosuhteiden kannustavan aktiivisuuteen. Vastauksissa tämän teeman alla esiin nousi se, että pienempi hirvikanta ja ajan riittävyys kannustaisivat aktiivisempaan metsien hoitoon.

Viimeisenä pienimpänä teemana (6 % vastaajista) oli terveys (kuvio 32). Tämän teeman alle laskettiin vastaukset, joihin liittyivät erilaiset terveyteen liittyvät syyt. Vastaajat kokivat tässä teemassa, että parempi terveys kannustaisi aktiivisempaan metsien hoitoon ja toisaalta terveyden kohentuminen aktiivisen metsien hoidon ansiosta sen fyysisyyden takia.

Vastauksista voidaan tehdä johtopäätös, että raha on kannustimista parhain aktiiviseen metsien hoitoon. Käytännössä siis maatalousyrittäjiä kannustaa aktiiviseen metsien hoitoon puun hyvä hinta ja metsätalouden hyvät tuet.

Mitkä asiat kannustaisivat aktiiviseen metsien hoitoon?

KUVIO 34. Metsien hoitoon kannustavat asiat.

7 YHTEENVETO

Suomalainen maatalousyrittäjä on monillakin mittareilla mitattuna aktiivinen metsien hoidossa. Syksyn Metsätutka-kyselyn ja tämän opinnäytetyön kyselytutkimuksen tuloksien mukaan voidaan todeta, että suomalaisen maatalousyrittäjän kiinnostus ja tietämys omasta metsäomaisuudesta sekä aktiivisuus metsienhoidossa on hyvällä tasolla.

Syksyn 2023 Metsätutkan tuloksen mukaan aktiivi maanviljelijä arvioi osaamisensa eri metsätalouden osa-alueissa keskiarvoa paremmaksi. Metsätutkan mukaan maanviljelijät olivat puukaupassa vuonna 2023 keskiarvoa aktiivisempia ja aikomustensa mukaan myös tulevaisuudessa. Syksyn 2023 Metsätutkan tuloksesta voidaan tehdä johtopäätös, että suomalainen maatalousyrittäjä on keskiarvometsänomistajaa aktiivisempi metsien hoidossa.

Arvot ohjaavat ihmisen tekemisiä. Maatalousyrittäjien arvoissa metsien omistuksessa eniten korostuivat puunmyyntitulot, metsän tuoma taloudellinen turva, puuntuotanto ja metsänhoitotyöt. Nämä vaativat aktiivisia toimia metsätaloudessa, sillä esimerkiksi metsien hyvä puuntuotantokyky ja sitä kautta puunmyyntitulot ovat seurauksia aktiivisuudesta metsien hoidossa. Voidaan siis päätellä, että maatalousyrittäjien arvot metsänomistuksessa ohjaavat heitä aktiivisuuteen metsien hoidossa.

Aktiivisuudesta metsienhoidossa kertoo myös se, että maatalousyrittäjät olivat kiinnostuneita metsäomaisuudestaan sekä se, että tietämys omasta metsäomaisuudesta arvioitiin myös korkealle. Kiinnostus lisää aktiivisuutta ja sitä kautta tietämystä omasta metsäomaisuudesta. Tietämys omasta metsäomaisuudesta taas mahdollistaa aktiivisuuteen metsien hoidossa.

Lähes 90 % maatalousyrittäjistä oli tehnyt taimikonhoitoa ja reilu 80 % hakkuita omissa metsissään. Tämä kertoo konkreettisesti aktiivisuudesta metsien hoidossa. On ilo nähdä taimikonhoidon korkea prosentti, sillä se on monestakin näkökulmasta elintärkeää metsille.

47 %:lla vastaajista ei ollut viivästyneitä metsänhoitokohteita ja 57 %:lla ei ollut viivästyneitä korjuukohteita. Maatalousyrittäjät olivat selkeästi olleet aikaisemmin aktiivisempia metsien korjuussa.

Aktiivisuus metsien korjuussa on voinut aikaisemmin olla pois metsien hoidosta. Ehkä tulevaisuudessa viivästyneet metsänhoitokohteetkin ovat vähenemään päin, koska viimeisen kolmen vuoden aikana 90 % oli tehnyt taimikonhoitoa. Suunta on ainakin oikea.

Aktiivisuuteen vaikuttivat monet tekijät, kuten ikä, maatalan tuotantosuunta, koulutusaste ja tietämys omasta metsäomaisuudesta. Iäkkäämmät maatalousyrittäjät olivat aktiivisempia metsien hoidossa. Tätä puoltaa parempi tietämys omasta metsäomaisuudesta sekä pienemmät hoito- ja korjuurästit kuin nuoremmilla maatalousyrittäjillä. Iän tuoma kokemus ja aika mahdollistavat aktiivisempaan metsien hoitoon.

Tuotantosuunnalla oli myös vaikutusta aktiivisuuteen metsien hoidossa. Kasvinviljelytilat olivat keskimäärin aktiivisempia metsien hoidossa. Kasvinviljelytilat korostivat metsien omistuksessa enemmän puunmyyntituloja, metsän taloudellista turvaa, puuntuotantoa ja metsänhoitotyötä. Lisäksi kasvinviljelytilojen tietämys omasta metsäomaisuudestaan oli parempi kuin eläintiloilla. Koulutusasteella oli myös jonkin verran vaikutusta aktiivisuuteen. Mitä suurempi koulutusaste oli, sitä suurempi oli aktiivisuus metsien korjuussa.

Aktiivisuuteen metsienhoidossa vaikutti myös tietämys omasta metsäomaisuudesta. Kun tietämys ja tuntemus omasta metsäomaisuudesta oli hyvällä tasolla, olivat metsänhoito- ja korjuurästit vähäisempiä. Mitä huonommaksi taas tietämys omasta metsäomaisuudesta koettiin, sitä enemmän esiintyi viivästyneitä metsänhoito- ja korjuukohteita. Viivästyneet metsänhoito- ja korjuukohteet ovat hyvä aktiivisuuden mittari metsien hoidossa. Tietämys omasta metsäomaisuudesta lisää siis aktiivisuutta metsien hoidossa.

Suomalaista maatalousyrittäjää aktiiviseen metsien hoitoon kannusti parhaiten raha. Lisäksi he kokivat tärkeiksi motivoijiksi tietoisuuden ja osaamisen lisäämisen sekä metsien hyvinvoinnin. Kuitenkin ylivoimainen kannustin oli taloudelliset seikat.

Suomalaista maatalousyrittäjää metsien hoidossa passivoi ajan puute. Myös motivaation puutetta on nähtävissä. Olisiko tässä metsänhoitoyhdistyksillä paikka tulla apuun? Paremmalla metsäsuunnittelulla ja metsänhoitoyhdistyksien aktiivisuudella maatalojen suuntaan voitaisiin saada ajanhallintaa ja motivaatio paremmalle tasolle. Lähes 90 % kyselyyn vastanneista oli metsänhoitoyhdistyksen jäseniä ja he tunsivat niiden tarjoamat palvelut hyvin. Vaikka palvelut tunnettiin hyvin, niin hyödynnetäänkö niitä? Jatkoa ajatellen olisi tärkeä tietää, kuinka paljon maatalousyrittäjät hyödyntävät

metsänhoitoyhdistysten palveluja ja onko tällä jokin syy-seuraussuhde aktiivisuuteen metsien hoidossa. Pitäisikö metsänhoitoyhdistysten panostaa neuvonnassa enemmän ajanhallintaan?

Ajanpuutteeseen metsien hoidossa voisi olla ratkaisuna myös metsäomaisuuden hallinnoinnin ulkoistaminen huolenpitosopimuksella. Sopimuksessa otettaisiin huomioon metsänomistajan toiveet ja tavoitteet metsätaloudessa. Näiden toiveiden ja tavoitteiden toteutumisesta huolehtisi esimerkiksi jokin tähän erikoistunut yritys. Onko tällainen mahdollisuus tiedossa suomalaisella maatalousyrittäjällä? Myös tässä asiassa olisi metsänhoitoyhdistysten rooli tärkeä tiedonlevittäjänä.

LÄHTEET

Karppinen, Heimo, Hänninen, Harri & Horne, Paula 2020. Suomalainen metsänomistaja 2020. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 30/2020. Luonnonvarakeskus. Helsinki. Hakupäivä 15.11.2023. <https://jukuri.luke.fi/handle/10024/545837>.

Keskinen, Jarmo 2021. Metsä on maatalan turva. Kirjoitus blogissa 28.5.2021. Hakupäivä 28.11.2023. <https://www.maatalanrahat.fi/post/mets%C3%A4-on-maatalan-turva>.

Kielitoimiston sanakirja: Maatalous. Hakupäivä 16.11.2023. <https://www.kielitoimiston-sanakirja.fi/#/maatalous>.

Luonnonvarakeskus 2021. Metsäsektorin työvoima 2015–2021 muuttujina vuosi, toimiala ja työvoima. Hakupäivä 23.11.2023. https://statdb.luke.fi/PxWeb/pxweb/fi/LUKE/LUKE_04%20Metsa_08%20Muut_Metsasektorin%20tyovoima/7.00_Metsasektorin_tyovoima.px/table/tableViewLayout2/.

Luonnonvarakeskus 2021. Metsäsektorin työvoima 2021. Hakupäivä 23.11.2023. <https://pxdata.stat.fi/PxWeb/pxweb/fi/StatFin/>.

Luonnonvarakeskus. Puuston vuotuinen kasvu. Luonnonvarakeskus, Metsävarat 2023. Hakupäivä 23.11.2023. <https://www.luke.fi/fi/tilastot/metsavarat/metsavarat-maakunnittain-6>.

Metsänhoitoyhdistys. Taimikonhoito. Hakupäivä 29.4.2024. <https://www.mhy.fi/metsanhoito/taimikonhoito>.

Metsäteollisuus ry 2021. Metsäteollisuus numeroina. Hakupäivä 23.11.2023. <https://www.metsateollisuus.fi/uutishuone/metsateollisuus-numeroina#tuotantolaitokset>.

Metsäteollisuus ry 2023. Metsäteollisuuden taloudelliset vaikutukset Suomessa. Hakupäivä 28.11.2023. <https://www.metsateollisuus.fi/uutishuone/metsateollisuuden-taloudelliset-vaikutukset-suomessa>.

MTK. MTK:n toiminta-ajatus. Hakupäivä 21.11.2023. <https://www.mtk.fi/toiminta-ajatus>.

Suomen Metsäkeskus 2023. Osaajaksi metsäalalle? Hakupäivä 28.11.2023. <https://www.metsakeskus.fi/sites/default/files/document/tietopaketti-metsa-ja-luonnonvara-alasta.pdf>.

Suomen Metsäkeskus. Metsänomistusmuodot. Hakupäivä 15.11.2023. <https://www.metsakeskus.fi/fi/metsan-kaytto-ja-omistus/metsanomistusmuodot>.

Suomen metsätilastot 2018. Luonnonvarakeskus. Hakupäivä 15.11.2023. https://jukuri.luke.fi/bitstream/handle/10024/543098/Suomen%20mets%c3%a4tilastot%202018_verkko.pdf?sequence=2&isAllowed=y.

Taanila, Aki 2019. Kyselytutkimuksen luotettavuus. Hakupäivä 20.11.2023. <https://tilastoapu.wordpress.com/2012/03/13/kyselytutkimuksen-luotettavuus/>.

Tapio 2020. Ilmastokestävä metsänhoito -taustaraportti metsänhoidon suositusten kehittämiseen. Hakupäivä 28.11.2023. https://tapio.fi/wp-content/uploads/2020/12/Ilmastokestava-metsanhoito_taustaraportti_nro44_-23122020.pdf.

Tieteen termipankki. Oikeustiede: yksityismetsä. Hakupäivä 15.11.2023. <https://tieteentermipankki.fi/wiki/Oikeustiede:yksityismets%C3%A4>.

Tilastokeskus ja Luonnonvarakeskus 2023. Metsäteollisuuden liikevaihto Suomessa (milj. e) 1974–2021. Hakupäivä 28.11.2023. https://statdb.luke.fi/PxWeb/pxweb/fi/LUKE/LUKE_04%20Metsa_08%20Muut_Metsateollisuus/10.10_Metsateollisuuden_liikevaihto_Suomessa.px/table/table-ViewLayout2/?rxid=001bc7da-70f4-47c4-a6c2-c9100d8b50db.

Vehkalahti, Kimmo 2014. Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Hakupäivä 16.11.2023. <https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/bc1c2c8a-0eb8-4881-ba8f-510ce386b810/content>.

Maatilojen metsätalous

1. Vastaajan ikä

- 18-29 vuotta
- 30-39 vuotta
- 40-49 vuotta
- 50-59 vuotta
- >60 vuotta

2. Vastaajan korkein koulutusaste

- Ei ammattitutkintoa
- Ammattitutkinto
- Ammattikorkeakoulututkinto
- Yliopistotutkinto

3. Missä maatilanne sijaitsee? (lisää postinumero)

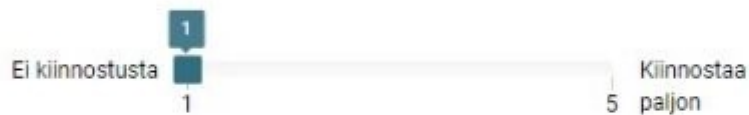
4. Mikä on maatilanne päätuotantosuunta?

- Vilja- öljy- tai valkuaiskasvitilat
- Muut kasvinviljelytilat
- Kasvihuoneyritykset
- Avomaapuutarhatilat
- Lypsykarjatilat
- Muut nautakarjatilat
- Lammas-, vuohi- ja laidunkarjatilat
- Sikatilat
- Siipikarjatilat
- Sekatilat
- Luokittumattomat

5. Miten korostatte metsänomistuksessanne seuraavia asioita?

	En lainkaan	Melko vähän	Melko paljon	Erittäin paljon
Puunmyyntitulot	☐	☐	☐	☐
Metsä sijoituskohteena	☐	☐	☐	☐
Metsän taloudellinen turva	☐	☐	☐	☐
Puuntuotanto	☐	☐	☐	☐
Metsänhoitotyöt	☐	☐	☐	☐
Metsän virkistysarvot	☐	☐	☐	☐
Metsän maisema-arvot	☐	☐	☐	☐
Metsäluonnon monimuotoisuus	☐	☐	☐	☐
Metsän suojeleuarvot	☐	☐	☐	☐

6. Millainen on kiinnostuksenne omasta metsäomaisuudestanne?

7. Arvioi tietämystäsi omasta metsäomaisuudesta?

8. Oletteko metsänhoitoyhdistyksen jäsen?

- Kyllä
- En
- En tiedä

9. Miten hyvin arvioitte tuntevanne metsänhoitoyhdistyksen tarjoamia palveluita?

- Tunnen erittäin hyvin
- Tunnen kohtuullisen hyvin
- En tunne erityisen hyvin
- En osaa sanoa

10. Mikä on metsätilojenne kokonaismäärä (hehtaaria)?

- <5
- 5-9,9
- 10-19,9
- 20-49,9
- 50-99,9
- >100

11. Mitä kasvupaikkatyyppiä metsissänne esiintyy eniten?

- Lehtomainen kangas, vastaava suo ja ruohoturvekangas
- Tuore kangas, vastaava suo ja mustikkaturvekangas
- Kuivahko kangas, vastaava suo ja puolukkaturvekangas
- Karukkokangas, vastaava suo ja jäkäläturvekangas
- En osaa sanoa

12. Onko metsissänne viivästyneitä korjuukohteita?

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

13. Onko metsissänne viivästyneitä metsänhoitokohteita?

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

14. Miten seuraatte metsätietoanne? (monivalintakysymys)

- Paperinen metsäsuunnitelma
- Metsäkeskuksen Metsään.fi järjestelmä
- Metsäyhtiön ylläpitämä sähköinen tietojärjestelmä
- Metsänhoitoyhdistyksen ylläpitämä sähköinen tietojärjestelmä
- En osaa sanoa

15. Mihin hyödynnätte pääosin metsätulojanne? (monivalintakysymys)

- Maatalous
- Metsätalous
- Elämisen kustannukset
- Sijoitukset
- Jokin muu, mikä?

**16. Kuinka paljon rahoitatte metsänhoitotyitä seuraavilla tulonlähteillä?
(monivalintakysymys, jossa yhteisarvon tulisi olla 100%)**

	0%	25%	50%	75%	100%
Metsätalouden tuloilla	☐	☐	☐	☐	☐
Maatalouden tuloilla	☐	☐	☐	☐	☐
Palkkatuloilla	☐	☐	☐	☐	☐
Muilla tuloilla	☐	☐	☐	☐	☐

17. Onko metsissä tehty viimeisen kolmen vuoden aikana seuraavia toimenpiteitä? (monivalintakysymys)

- Taimikonhoitoa
- Hakkuita
- Luonnonhoitotyöt
- Sopimus kohteen suojelusta
- Lannoitusta
- Suometsänhoitoa
- Muuta, mitä?
- En osaa sanoa

**18. Jos olette mielestänne ollut passiivinen metsien hoidossa, niin miksi?
(monivalintakysymys)**

- Ajanpuute
- Kiinnostuksen puute
- Osaamisen puute
- Metsä ei ole merkittävä tulonlähde
- Jokin muu, mikä?
- En ole mielestäni passiivinen, vaikka ei toteuteta metsänhoitotoimenpiteitä
- En ole mielestäni passiivinen

19. Mitkä asiat kannustaisivat aktiiviseen metsien hoitoon? (avoin vastaus)